

Ontluikend lezen van het kind in

**Daadkrachtig
Dynamisch
Digitaal
Déelnemen**

**Interventieonderzoek
naar
Ontluikend Lezen van 2-6 jaar
in
Startonderwijs West-Friesland**

Voorstel voor promotieonderzoek

**Lisan Fasten-van Eijk M.Sc.
03-10-2013**

Ben je of ken je een Hoogleraar die mij kan en wil begeleiden als 'Buiten' Promovendus?

Dan hoor ik dat heel graag via lisan@fasten.nl of www.fasten4

Disciplines o.a.: Nederlandse Taal, Hersenonderzoek, Sociale Educatie, Jong Burgerschap, Digitale technieken

``Kinderen moeten veilig opgroeien en hun talenten kunnen ontwikkelen, om later naar vermogen te participeren in de samenleving.``
(uit de eerste troonrede van Willem-Alexander, 18 september 2013)

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op het ontluikende lezen leren op basis van de oorspronkelijke aangeboren talenten. De veronderstelling is dat in het algemeen talenten beter tot ontwikkeling kunnen komen als 'TalentMomenten' als 'TalentPrints' worden bijgehouden in een 'Talent Curriculum Vitae' van jongs af aan. Daarbij komt het erop aan dat het kind optimale participatiekansen krijgt om van jongs af aan het authentieke talent te mogen ontwikkelen.

De titel 'Ontluikend lezen van het kind in 4D: Daadkrachtig, Dynamisch, Digitaal Deelnemen' is een interventieonderzoek naar ontluikend lezen van twee tot zesjarigen in het startonderwijs van West-Friesland.

Ontluikend lezen kan gezien worden als een korte fase in het kinderleven waarin het kind de betekenis van het lezen ontdekt. In dit onderzoek wordt die fase uitvergroet tot een periode van vier jaar, waarin een stabiele persoonlijke basis wordt ontwikkeld voor het lezen. Het lezen vormt de belangrijkste basisvaardigheid voor het fundamentele vak 'taal' in het onderwijs.

In tegenstelling tot het grootstedenbeleid, dat de afgelopen jaren op de eerste plaats kwam bij onderzoek, is hier gekozen voor een provinciaal landelijk gebied. Het gebied binnen de Westfriese Omringdijk in het noordwesten van de provincie Noord-Holland in Nederland. Deze dijk verbindt de provinciale stadjes Alkmaar, Schagen, Medemblik, Enkhuizen en Hoorn.

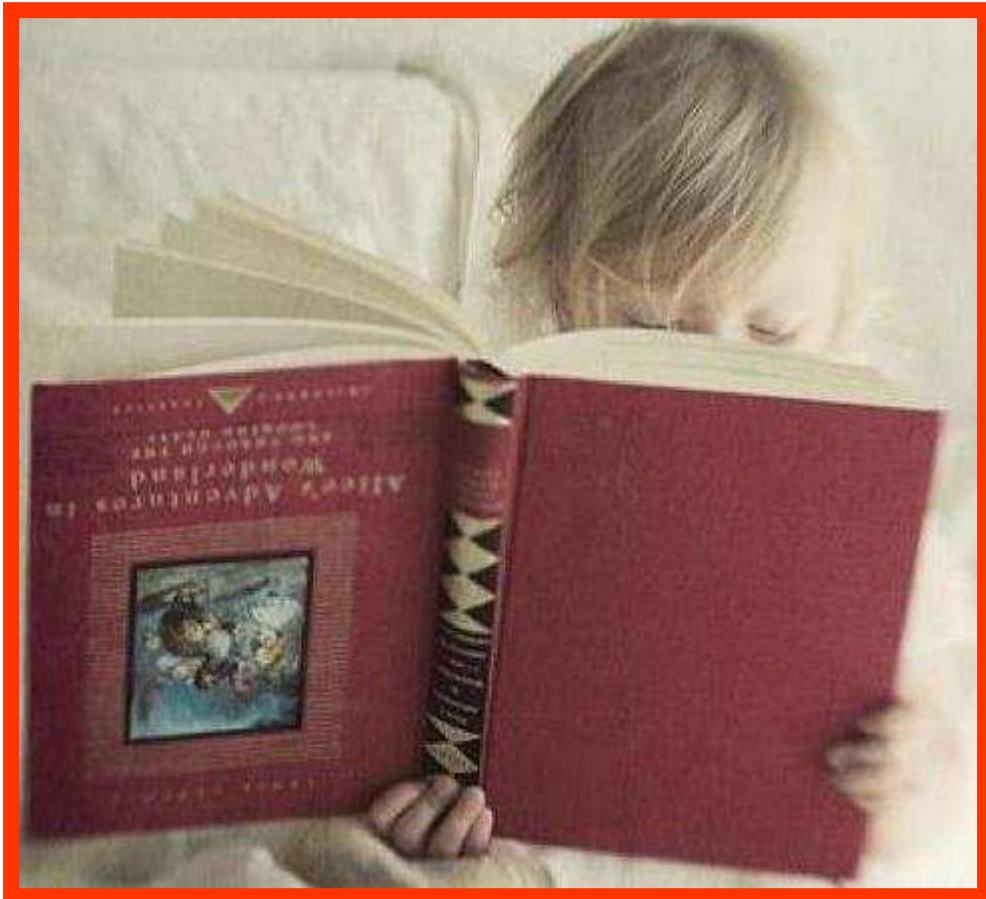
De centrale vraag in dit promotieonderzoek is: Welk universeel interventiemodel kan, bij startonderwijs, leiden tot de dynamiek van het gezamenlijk interactief deelnemen van het kind met 'in'spraak en de begeleider met 'uit'spraak, bij ontluikend lezen van twee tot zesjarigen? Er wordt aangestuurd op een zowel digitaal als analoog interventiemodel, zodat het interventiemodel, als app, tegemoet komt aan het millenniumdoel van de Verenigde Naties: 'Toegang tot onderwijs voor allen'.

Het onderzoek vindt plaats in een voor het kind aansprekende vorm. Elk kind ontwikkelt zijn eigen unieke TalentAlfabet vanuit de eigen woordenschat, tijdens het tweede tot het zesde levensjaar. Met het TalentAlfabet start het kind zo zijn levenslange Curriculum Vitae. De focus is gericht op een optimale eigen inbreng van het kind gerelateerd aan de eigen unieke talenten die het kind openbaart.

In Nederland is de afgelopen jaren in de Vroeg Voorschoolse Educatie de aandacht vooral gevestigd op 'achterstand' leerlingen, dat zou segregatie in de hand kunnen werken. Door uit te gaan van de ontwikkelvragen, die het kind vanuit zichzelf laat zien, kan elk kind zich ontwikkelen in geïntegreerd onderwijs, dat de focus richt op maatwerk, dat leidt tot een dynamische en daadkrachtige vooruitgang van een natuurlijke ontwikkeling.

Dit onderzoek beoogt niet alleen maatwerk aan kinderen, maar ook wetenschappelijk maatwerk aan begeleiders, ouders en betrokkenen, zodat zij in staat zijn om adequaat te reageren op de ontwikkelvragen van het kind. Om dat te bewerkstelligen wordt in samenwerking met alle betrokkenen een interventiemodel ontwikkeld, dat als vanzelfsprekend in het startonderwijs past omdat het gemakkelijk in de praktijk van elke dag kan worden toegepast.

DE ULTIEME VRAAG VAN EEN KIND AAN ZIJN BEGELEIDER:

Via Facebook: EU amo Le

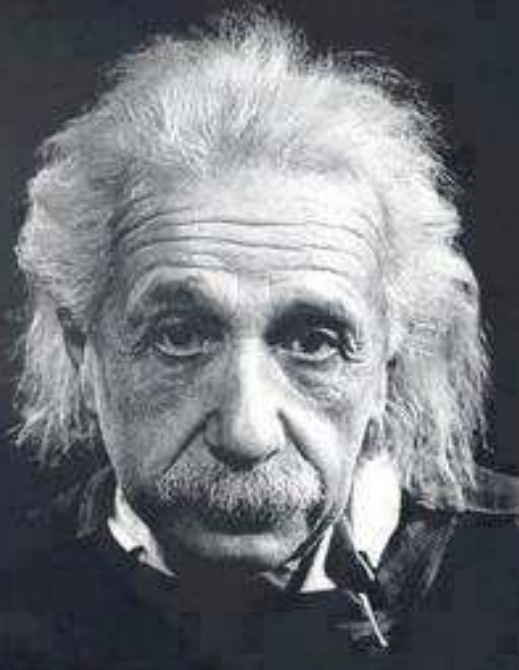
*“IK WIL HET ZÓ GRAAG, HÉLÈMAAL BIJ MEZÈLFS DOEN,
MAAR, DAN, WEL SAMEN MET JOU,
KAN JE DAT WEL?”*

Inhoud

	Samenvatting	1
1	Onderzoeksgegevens	5
1.1	Titel	5
1.2	Onderzoeksvoorstel	8
1.2.1	Onderzoek in vier vragen	9
1.3	Onderzoeksgebied	12
1.3.1	Regio West-Friesland	12
1.3.2	Sleutelwoorden	12
1.3.3	Intellectueel onderzoeksgebied	13
	Model A: 4D lees-boom voor Start Onderwijs	14
	Model B: 4D totaal-boom voor Primair Onderwijs	15
2	Onderzoeksontwerp	16
2.1	Inleiding	16
2.1.1	Deelnemend je talent ontwikkelen	17
2.1.2	Daadkrachtig ononderbroken talent ontwikkelen	19
2.1.3	Digitaal delen en reflecteren	21
2.1.4	Dynamisch groei van authentiek talent	23
	Illustratie: Via symbolen kunnen kind en begeleider levendig communiceren	25
	Illustratie: TalentMatrix 4K x 4D voor TalentOntwikkeling	26
2.2	Onderzoeksvraag in vier fasen	27
2.2.1	Eerste fase theoretisch en praktisch factorenonderzoek	27
2.2.2	Tweede fase interventiemodel deelnemend ontwikkelen	29
2.2.3	Derde fase interventiemodel toetsen aan de praktijk	29
2.2.4	Vierde fase digitale app ontwikkelen en verspreiden	29
3	Onderzoeksopzet	30
3.1	Inleiding	30
3.1.1	Schoolplannen onderzoek	32
3.1.2	Schoolgidsen onderzoek	32
3.1.3	Inspectierapportages	33
3.1.4	Twee Kennisbomen	33
4	Methodische verantwoording	34
4.1	Inleiding	34
4.1.1	Wetenschappelijke betekenis	35
4.1.2	Hypotheses	35
4.1.3	De mate van originaliteit	35
4.1.4	Nationale betekenis	37
	Internationale betekenis	37
	Strategische bijdrage	37
	Verspreiding van onderzoeksgegevens	38
	Innovatie en implementatie	39
5	Onderzoeksuitvoering	40
5.1	Werkplan	40
5.2	Faciliteiten	41
5.3	Curriculum Vitae	42
5.4	Lijst van publicaties	45
6	Bronnen	48

“Logic will get you from A to B.
Imagination will take you everywhere.”

~ Albert Einstein.

Deze foto is via Facebook gedeeld

Colofon:

Zowel met behulp van rechtstreekse sollicitaties bij universiteiten, als dankzij een digitale verspreiding hoopt Lisan Fasten, als buiten-promovendus, promotors te enthousiasmeren, die haar willen begeleiden met het onderzoek, dat hier beschreven wordt.

Dit concept promotieonderzoek wordt als PDF bestand verspreid via digitaal netwerk
Dit promotievoorstel is zelfstandig gemaakt en uitgegeven door: Lisan Fasten

Fasten gaat ervan uit dat je ideeën op een natuurlijke wijze gratis krijgt en dat het zinvol is die te verspreiden, zo dat anderen er baat bij kunnen hebben. Op de website kun je interactief reageren op dit voorstel. Het is de bedoeling dat reacties uit ‘opbouwende’ kritiek bestaan, zodat de oorspronkelijke aanzet kan groeien tot een waardevol onderzoek.

Website: www.fasten4.nl

Facebook: Lisan: <https://www.facebook.com/Lisan.Fasten>,

Fasten4: <http://www.facebook.com/Fasten4Talentmomenten>

LinkedIn: www.linkedin.com/pub/lisan.fasten

Twitter: [@Kroonkraanvogel](https://twitter.com/Kroonkraanvogel)

Email: lisan@fasten.nl

1 Onderzoeksgegevens

1.1 Titel

Er is veel Nederlands onderzoek verricht op het gebied van Onderwijsparticipatie (deelnemen) en Onderwijsadaptatie (kwalitatief maatwerk). Oftewel naar het 'Dynamisch', Daadkrachtig 'Deelnemen' aan onderwijs van het kind, samen met ouders en begeleiders. We zien in het laatste inspectieverslag van 2011/2012 dat het onderwijs stagneert. Uit het internationale rapport 'The Learning Curve' van de Britse uitgever Pearson, blijkt dat het Nederlandse onderwijspeil uit de top vijf is gedaald, naar de zevende plaats op de wereldranglijst (www.intermediair.nl). Dat is nog steeds een boven gemiddelde score, die we vooral danken aan de grote mate van vrijheid van inrichting van onderwijs die in ons land geldt. Die factor vraagt nu wel om aandacht om weer in de stijgende lijn te komen. Naar de vierde 'D'factor van dit promotieonderzoek 'Digitaal' onderwijs is nog weinig onderzoek gedaan. Wel is men op 12 augustus 2013 in Breda, de eerste van de zeven Steve Jobs Scholen in Nederland, gestart. Deze zogenaamde IPad scholen laten kinderen van jongsafaan met de IPad werken.

De Titel Ontluikend Lezen van het Kind draagt in zich een complex proces dat hier onderwerp van onderzoek is. De focus van dit promotieonderzoek is gericht op 'een optimale eigen inbreng van het kind' bij het ontluikend lezen. Op basis van authentieke talentfactoren. Authentiek talent kan in verband gebracht worden met vier Dimensies en vier Kwaliteiten. Er wordt onderzoek gedaan naar de *vier dimensies (4D)* van authentiek talent: dynamisch, daadkrachtig, digitaal deelnemen aan ontluikend lezen. Deze dimensies worden onderzocht en gestimuleerd, aan de hand van *vier kwaliteiten (4K)*, die gerelateerd worden aan de variabelen van vier Intelligentie Quotiënten: de fysieke talentkwaliteiten, de creatieve talentkwaliteiten, de intellectuele talentkwaliteiten en de sociaal emotionele talentkwaliteiten. De hypothese van het toepassen van talent bij ontluikend lezen is: $Talent = 4D \times 4K$.

Dit promotieonderzoek stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan het optimaal ontwikkelen van het unieke authentieke, natuurlijk aangeboren talent van het kind van twee tot zes jaar. Dit is mogelijk door hun eigen talentalfabet, te betrekken bij ontluikend lezen. Opdat het kind uiteindelijk talentvol kan excelleren. Vanuit de authentieke kansen, die ze van nature van huis uit meekrijgen. En waarop de begeleider en de ouders van het kind inspelen.

Het onderzoek vindt plaats in een voor het kind aansprekende vorm. Elk kind ontwikkelt zijn eigen unieke TalentAlfabet vanuit de eigen woordenschat, tijdens het tweede tot zesde levensjaar. Met het TalentAlfabet start het kind zijn Levenslange Curriculum Vitae. In een atmosfeer van edutainment kan het kind samen met begeleider, ouders en andere kinderen passend maatwerk ontvangen, om het ontluikend lezen zelf te ontplooiën. Analoog met behulp van ouders en professionele begeleiders en digitaal via het digitale netwerk, dat via de media de klas en de huiskamer bereikt.

Volgens recent inspectie onderzoek blijkt, dat het huidige onderwijs zich meer richt op het bijspijkeren van achterstanden, dan op het leveren van maatwerk om ieders talent te laten excelle-

ren. Het is de vraag hoe effectief het is om de aandacht te richten op ontwikkelingen waar een kind (nog) geen aandacht voor heeft. Deze onderzoeksuitslag geeft te denken. Ieder mens dat zijn gezonde verstand gebruikt, weet dat het veel prettiger is om ontwikkelingsgericht te werken, dan je aandacht te richten op ontwikkelingsgebieden, waar je van nature nog niet aan toe bent, omdat je focus op ander talent gericht is.

De onderwijsvraag van het kind is: 'Leer mij het leren zelf te doen, door de controle van de fout te ervaren' (Maria Montessori †1952).

Voor de jongste leeftijdscategorie van Startonderwijs is, de afgelopen jaren vooral de aandacht op 'achterstand' leerlingen gericht. Op 20 augustus 2013 meldden verschillende dagbladen, dat Amsterdam gaat starten met geïntegreerd onderwijs voor alle kinderen vanaf 2,5 jaar. Daarbij wordt vermeld dat er de afgelopen jaren vooral aandacht geweest is voor kinderen met achterstand en dat zou segregatie in de hand kunnen werken.

In dit promotieonderzoek wordt geen onderscheid gemaakt in termen van achterstanden. Er zijn meer verschillende talentvariabelen te onderscheiden, dan we nu kunnen bevatten. Omdat die variabelen nog niet wetenschappelijk zijn vastgesteld. Dan mag men veronderstellen dat er genoeg keuze is om uit die variabelen te kiezen, waar een kind van nature aan toe is. Achterstand wordt in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Met het bieden van passend maatwerk sluiten we aan op het ontwikkelingsniveau, dat het kind spontaan openbaart. Dit onderzoek kent geen achterstand en observeert bij elk kind, de huidige stand van zaken met het oog op professioneel ontwikkelingsgericht maatwerk. Alle kinderen van een groep hebben volgens de onderwijswet recht op ononderbroken en *gelijkwaardige* aandacht voor de optimale ontwikkeling van hun excellente *verschillen*. Deze contradictie is eigen aan onderwijs en kan de begeleiders uitdagen om niet stil te blijven staan bij die variabelen die het kind toevallig 'niet' op dat moment in het vizier heeft.

Dit promotieonderzoek stelt zich ten doel om niet alleen maatwerk te leveren aan het kind, maar ook professioneel maatwerk aan de begeleider. In het verlengde hiervan, is het de bedoeling dat ons onderzoek bijdraagt aan het maatwerk, dat de wetenschap aan de individuele begeleider, de ouders en de kinderen kan geven. Maatwerk, in de dagelijkse onderwijspraktijk op school, is wettelijk geformuleerd in de Wet op het Primair Onderwijs van 1997 als 'adaptief onderwijs'. Dat betekent dat elk kind het recht heeft op passende medewerking vanuit het onderwijs om zich optimaal te ontplooiën. Het kind kan daarin participeren door aan te geven welke interesses er vanuit het eigen unieke talent naar voren komen. De begeleider kan steeds alerter worden op het waarnemen van de natuurlijke leervragen van het kind.

Dit promotieonderzoek richt zich op Starteducatie van twee tot zesjarigen, met betrekking tot maatwerk bij het ontluikend lezen. In Nederland kan het kind van twee starten met Vroeg Voor-schoolse Educatie (VVE) en een kind van drie of vier kan overgaan naar het primair onderwijs (PO). Een kind is vanaf vijf jaar leerplichtig. Binnen het kader van de 'Brede School' kunnen we kinderen van twee tot zes jaar aantreffen op kindercentra, kinderdagverblijven, kinderopvang, peuterspeelzalen en in de onderbouw van de basisschool.

In ons onderzoek lopen we tegen het probleem aan, dat men verschillende beroepstitels hanteert, in de verschillende onderwijsniveaus van kinderen van twee tot zes, Zo spreekt men van leraar en leerling in het PO en van kind en begeleider in het VVE. Om het in dit onderzoek ge-

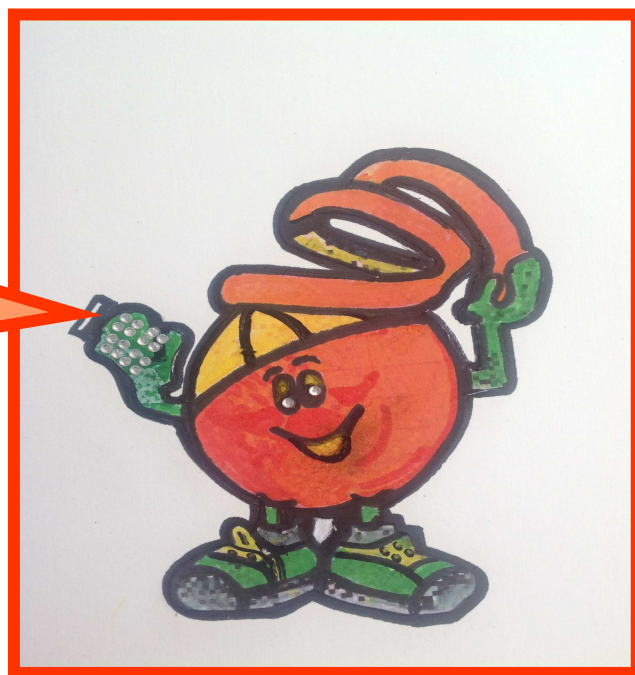
makkelijker leesbaar te maken, gebruiken we de omschrijving: 'kind en begeleider in het Start-onderwijs.

Qua onderzoekslocatie richt het Nederlandse wetenschappelijk onderwijsonderzoek zich met name op de grootstedelijke gebieden, zoals Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Zo stond 20 augustus 2013, op de voorpagina van de Volkskrant, dat het grootstedelijk Amsterdam, de kinderen vanaf tweeënhalf jaar naar de basisschool gaat sturen. Ons promotieonderzoek richt zich op provinciaal onderwijs in West-Friesland als tegenhanger van grootstedelijk onderzoek. Er is de afgelopen vijftientig jaar vooral grootstedelijk onderzoek gedaan. Het is dan juist interessant om te onderzoeken hoe het met het onderwijs buiten de grootstedelijke gebieden staat, zoals het provinciaal landelijke West-Friesland. Dit promotieonderzoek is een exploratief interventieonderzoek in vier fasen en richt zich op de ontluikende leesvaardigheidontwikkeling in het Startonderwijs van regio West-Friesland.

Ik ben
Appelsientje van Oranje
uit Holland

Een Usb-stick met LEESapp
Ik leer jou lezen met
je eigen TalentAlfabet

Ik bewaar jouw Talenten
zodat je ze steeds weer
opnieuw kan ervaren

Opmerking: bovenstaande afbeelding met het idee van Appelsientje van Oranje is aangeboden in het kader van 'Mijn droom voor ons land', als een van de 6500 Nederlandse dromen voor Willem Alexander, de nieuwe koning van Nederland en het Caribische gebied. Als Nederland het LeesAppelSientje met de wereld kan schillen dan komt de droom achter dit onderzoek uit. En dan behaalt de Verenigde Naties zijn millenniumdoel 'toegankelijk onderwijs voor allen'

Het onderzoek zal plaatsvinden in vier fases, die elk ongeveer een jaar tijd gaan kosten. Een opzet voor het totaaloverzicht van de onderzoeksonderdelen staat achterin dit voorstel. De verschillende fases betekenen inhoudelijk het volgende:

Vier fases van onderzoek:

- 🍊 In de eerste fase doen we theoretisch en empirisch onderzoek naar de interactieve omgevingsfactoren van leeskennisuitwisseling tussen het Kind van 2 tot 6 jaar en zijn begeleider in het Westfriese Startonderwijs.
- 🍊 In de tweede fase wordt samen met kinderen, begeleiders en ouders een interventiemodel ontwikkeld, zodat er een bruikbare, praktische, bijdrage geleverd kan worden. Voor elk kind een eigen 4Dimensionaal TalentenAlfabet op basis van 4Kwaliteiten. Dit interventiemodel geldt als een vorm van wetenschappelijk maatwerk voor het kind, de begeleider en de ouder. Met andere woorden degenen, die nauw betrokken worden bij de ontwikkeling van het interventiemodel. Dit interventiemodel is het grondmodel voor de digitale app.
- 🍊 In de derde fase zal duidelijk worden in welke mate het interventiemodel bijdraagt tot verbetering van het leren lezen tijdens de fase van ontluikend lezen. Een vergelijking van de enquête resultaten uit de eerste onderzoeksfase, met een kwalitatief enquêteonderzoek in de derde fase, kan laten zien wat het tevredenheidseffect van het interventiemodel is.
- 🍊 In de vierde fase wordt een multimediale digitale App ontwikkeld van het interventiemodel, zodat er gebruik gemaakt kan worden van het Interventiemodel vanaf de eerste tekenen van Ontluikend Lezen.

In de volgende paragraaf worden de vier fasen nader toegelicht als een postdoctoraal promotie onderzoeksvoorstel.

1.2 Onderzoeksvoorstel

Uit Onderzoek van 1999 door het Max Groote Kenniscentrum (Van Wieringen, 2003) is gebleken, dat analfabetisme in Nederland een groot maatschappelijk probleem is. Anderhalf miljoen analfabeten waarvan het grootste gedeelte van autochtone Nederlandse afkomst is. De overheid heeft de periode van 1999 tot 2010 uitgetrokken om op dit probleem grip te krijgen. Dit onderzoek richt zich op het professioneel aansluiten op de ontluikende taalontwikkeling bij de jongste leerlingen van het huidige Vroeg Voorschoolse en het Primair Onderwijs.

‘Een hoogwaardige pedagogisch taalaanbod op de jonge leeftijd van drie en vier jaar blijkt volgens internationaal onderzoek van groot belang. Dat geldt voor de ontwikkeling op korte termijn maar ook voor een optimale ontwikkeling tijdens de gehele onderwijsloopbaan.’

- 🍊 De Onderwijsraad heeft binnen dat kader in mei 2010 een advies uitgebracht ‘Naar een nieuwe kleuterperiode in de basisschool’ (Van Wieringen 2010). Dit advies geeft een duidelijke aanzet tot verlaging van de entreeleeftijd voor de basisschoolleerling van vier naar drie jaar. Maria Montessori (1870-1952) heeft wetenschappelijk aangetoond dat kinderen in hun tweede levensjaar een bijzondere leesgevoelige periode doormaken met het oog op ontluikend lezen. Ruim vijftig jaar geleden ontwikkelde Italiaanse filosoof Loris Malaguzzi een pedagogische aanpak van nul tot zevenjarigen, om het talent optimaal van jongsafaan te laten ontwikkelen door een goede pedagogische begeleiding, in de plaats Reggio Emilia. De aandacht voor dit Reggio Emilia concept is in Nederland groeiende en ook internationaal. In 2014 wordt in Reggio Emilia een wereld onderwijs ontmoeting gehouden door het RIDEF, een internationale organisatie voor Freinetonderwijs.

- Sinds de Wet Primair Onderwijs van 2007 groeit in Nederland het fenomeen brede school. Bij de brede scholen werken verschillende maatschappelijke organisaties samen. Scholen, kinderopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang, sport, welzijn en cultuur zetten zich gezamenlijk in om de ontwikkelingskansen van jongen af aan te vergroten. Men streeft naar een ononderbroken ontwikkeling van de jeugd, zodat zij zich zo ongestoord mogelijk met daadkracht kunnen ontwikkelen.
- Het is de bedoeling dat er uit dit onderzoek een wetenschappelijk interventiemodel ontstaat dat vanzelfsprekend voor ieder kind met begeleider, bereikbaar is. En dat een succesvolle aanvankelijke en voortdurende leesontwikkeling biedt. Voor iedereen, die wil leren lezen en daartoe wel of geen onderwijs geniet, van twee tot zes jaar.
- Maar ...een universeel interventiemodel met objectieve, klassieke waarden, dat zou ook aan de oudere kinderen en zelfs volwassen analfabeten, kansen moeten kunnen bieden. Om zo hun inhaalslag te kunnen maken aan de hand van het interventiemodel. Als dat haalbaar is, is de brug naar 'Onderwijs voor Allen' geslagen.

1.2.1 Onderzoek in vier vragen

De volgende hoofdvraag, wordt in vier onderzoeksfases getoetst:

*Welk universeel interventiemodel
kan, bij de starteducaties van de regio West-Friesland,
leiden tot de dynamiek van het gezamenlijk deelnemen
van het kind met 'in'spraak en
de begeleider met 'uit'spraak
via 4Dimensionaal onderwijs met 4Kwaliteit quotiënten,
bij ontluikend lezen van twee tot zesjarigen?*

○ Theoretisch en empirisch 4D x 4K meten

Het onderzoek wordt in vier fasen met vier vragen verdeeld.

In de eerste basisfase wordt *theoretisch en empirisch* onderzoek gedaan naar de kernvraag:

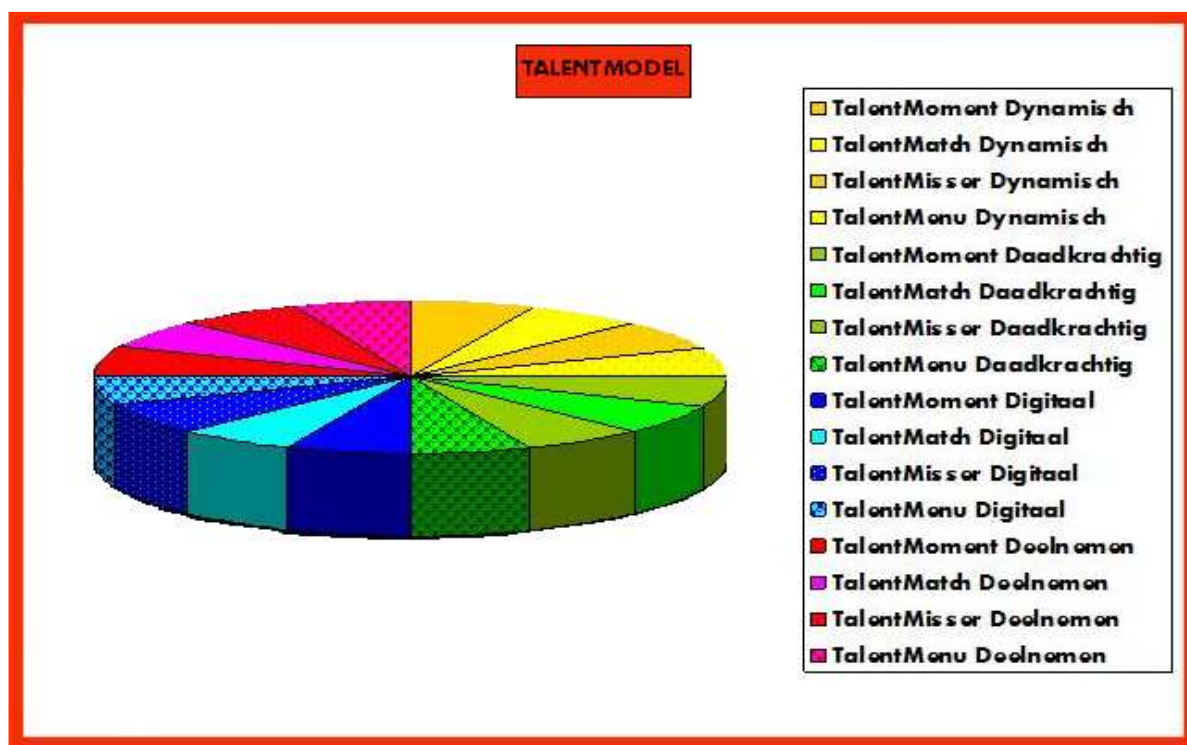
A. *In welke mate en op welke manier is het mogelijk
om de inspraak van het kind en
de uitspraak van de begeleider
te betrekken bij de ontluikende leesvaardigheid
van het twee- tot zesjarige kind
in startonderwijs van de regio West-Friesland?*

Er wordt gebruik gemaakt van vier onderzoeksmodellen:

- 'De Participatieladder van Roger Hart'. Deze meet het democratische gehalte van 'deelnemen.' Het referentiekader voor taalontwikkeling' van de Expertgroep van Meijerink meet de doorlopende leerlijnen' voor de mate van 'daadkracht'.

- 6 'De digitale kennisboom' van Authier en Lévy (1992) biedt mogelijkheden om ontwikkelingslijnen 'digitaal' te volgen. De creatiespiraal van Knoope laat zien welke fasen een creatief proces doormaakt.'
- 6 De Smartcards van Kagan (2003) met meervoudige en coöperatieve intelligenties komen van pas bij het meten van de dynamische samenstelling van het TalentPalet van het individuele kind.
- 6 De interactie wijzer van Lodewijks en Verschuren (1999/2001) met acht karakteristieken en tweeëndertig gedrag vaardigheden. Zo ontwikkelen kinderen en begeleiders een flexibele sociaal emotionele persoonlijkheid.

De kwalitatieve talentvariabelen worden verdeeld over 4 Talentkwaliteiten: 32 vaardigheden voor de emotionele gedragsontwikkelingen, de EQ. 78 vaardigheden voor de intellectuele intelligentieontwikkeling, de IQ, 80 motorisch fysieke vaardigheden voor de fysieke intelligentie, de FQ en 42 creatieve technieken en vaardigheden voor de creatieve intelligentieontwikkeling, de CQ. De verschillende talentvariabelen worden aan de kinderen als taarten met voor elk talent een ander symbool. aangeboden Zo wordt het voor de kinderen een spel om te kiezen met welk talent ze aan de slag willen. Hieronder volgt een afbeelding van een basistaart. Begeleiders kunnen zowel echte taarten gebruiken als ter afwisseling origamitaarten. Het gaat erom dat duidelijk voortdurend zichtbaar is, dat er uit heel veel talenten gekozen kan worden. In het voorbeeld zien we dat de ontwikkeling van talenten op zich ook weer in vier fasen te verdelen zijn. In het theoretisch onderzoek wordt dat duidelijk in beeld gebracht. Zie www.fasten4.nl voor diverse TalentTaarten.

Aan de hand van zelf evaluatie rapportages, kwalitatieve interviewreportages, kwalitatieve observaties en met behulp van vragenlijsten worden, voor zover dat relevant is, kinderen, leerlingen, studenten, begeleiders, managementleden, ouders, medezeggenschapsraadsleden, schoolbesturen en gemeentebesturen betrokken bij het onderzoek.

🍌 **InterventieModel 4D x 4K ontwikkelen**

In de tweede fase, de ontwerpfase wordt op basis van de onderzoeksresultaten uit de eerste fase een interventiemodel ontwikkeld. Centraal staat daarbij de vraag:

B. *Welk kort, krachtig en simpel toepasbaar
analoog en digitale interventiemodel kan worden ontwikkeld
met een optimale inbreng
van zowel kind als begeleider?*

In een proefzetting wordt onderzocht of het model vooraf al kinderziektes vertoont. Die aanvankelijke onvolkomenheden, worden bijgesteld. En het model wordt net zolang doorontwikkeld tot het gebruiken ervan vergelijkbaar is met het 'dagelijks je tanden poetsen'. De derde fase is de afronding van het Promotieonderzoek met het oog op de onderzoeksgroep twee tot zesjarigen en hun begeleiders.

🍌 **4D x4K Talentontwikkeling meten in gedrag- en hersenfuncties**

In de derde fase, de interventiefase van het onderzoek, vormt het in fase twee ontwikkelde interventiemodel, de sleutel van het interventieonderzoek. Kinderen van twee tot zes jaar, begeleiders en ouders worden in verband met het interventiemodel geobserveerd tijdens interactieve leermomenten en ondervraagd met behulp van kwalitatieve interviews over de waarden van het interventiemodel als wetenschappelijk maatwerk voor kinderen, begeleiders en ouders. De gegevens van de observaties worden geanalyseerd met behulp van multilevel regressie analyses. De derde vraag van het promotieonderzoek luidt dan:

C. *In welke mate kan talentontwikkeling
met het 4D x 4K interventiemodel gemeten worden
bij gedrag- en in hersenfuncties,
tijdens de ontluikende leesontwikkeling
van twee tot zesjarigen in de Starteducatie van West-Friesland?*

🍌 **4D x 4K TalentModel voor Het Universele Recht op Onderwijs voor Allen**

Bij de volledige uitwerking in de vierde fase wordt met het oog op 'Onderwijs voor Iedereen' gekeken naar de uitbreiding van mogelijkheid van het interventiemodel. De mate van generalisatie van interventiemodel wordt onderzocht in de doelgroep 'analfabeten van diverse leeftijden'. de onderzoeksgroep krijgt een kans om het model te gebruiken met interactie van een begeleider. Groepen van diverse leeftijden worden uitgenodigd om met het model aan de slag te gaan en interactief hun bevindingen te delen. Er wordt een digitale App ontwikkeld en wereldwijd aangeboden met de mogelijkheid om interactief te reageren op het model. De App wordt onderdeel van een wereldwijd verspreid LEES-boek zoals FACE-book.

D. *In hoeverre is dit 4D x 4K interventiemodel
als multimediale app 'generatief' en
'transformationeel' als een universeel Model?
Om iedereen op elke leeftijd, de kans te geven?*

De laatste fase kan slechts slagen als bestaande professionele multimedia organisaties en bedrijven zich achter deze missie scharen. Een Appelsientje van Oranje schil je met elkaar.

1.3 Onderzoeksgebied

Weel e.a. (2010) onderzochten de ontwikkeling van de steden in Nederland met het oog op 2040. Zij verwachten dat steden knooppunten worden. Zo'n ontwikkeling zou slechts mogelijk zijn met geavanceerde onderwijsontwikkelingen. Het is dientengevolge de vraag hoe geavanceerd het onderwijs 'buiten' die grootstedelijke gebieden zou moeten zijn. Dat is de reden dat ons onderzoek zich richt op provinciaal streekniveau in West-Friesland.

1.3.1 Regio West-Friesland

Dit promotieonderzoek wordt uitgevoerd binnen het domein van een niet-grootstedelijk gebied oftewel een provinciaal landelijke regio West-Friesland in Noord-Holland. Deze regio kent een kleine honderd basisscholen als onderdeel van brede scholen, van verschillende typen en soorten, die vallen onder Breed of Voor Vroeg Schools of Primair Onderwijs. Het is de vraag welke scholen zich verbreed hebben tot de mogelijkheid van Voor- en Vroeg-schoolse Educatie voor twee tot zesjarigen. Het is de vraag in hoeverre de integratie van het Brede School Concept geïmplementeerd is. Als Primair Onderwijs en Vroeg Voor Schoolse Educatie in Peuter- of Kinderopvang 'apart' wordt geregeld, dan betrekken we de gevolgen voor het kind en de begeleider binnen die instellingen. De focus van het onderzoek is gericht op de leerweg per kind in relatie met de mogelijkheden die het krijgt door begeleider en leeromgeving.

1.3.2 Sleutelwoorden

Bij de keuze van de sleutelwoorden is gekozen voor woorden die zoveel mogelijk corresponderen met de Engelse taal omdat die taal in computerland centraal staat.

De sleutelwoorden zijn:

Actieve, Adaptief, Authentieke Kind- Participatie, Actieve, Adaptief, Authentieke, Professionele Begeleider-Participatie, Begeleider-Kind Interactie, Deelnemen, Democratisch Leren, Digitale Leraar en Digitale Leerling, Dynamiek, Interactief Leren, Kind, Leergebied van Ontluikende Taal, Onderwijs voor Iedereen, Participeren, Talent, TalentMoment, TalentBeeld, TalentPrent, Talent-Print.

De sleutelwoorden in het Engels zijn:

Active, Adaptive, Authentic, Pupil Participation, Active Authentic Professional Teacher Adaption, Interactive and Democratic Learning with similar participation, Curriculum Languages, Digital Teacher and Digital Pupil, Dynamic, Interactive Learning, Child/ Coach Interact, Education for Everyone, Talent, TalentMoment, TalentImage, Talent Picture, TalentPrint.

Als alle afzonderlijke talenten, die betrokken worden in het onderzoek, als sleutelwoorden worden opgevoerd. Dan wordt dat een ongebruikelijk groot aantal. Daarom volgt hier nog een paragraaf waarin het intellectuele onderzoeksgebied in beeld wordt gebracht.

1.3.3 Het Intellectuele Onderzoeksgebied

Naar aanleiding van het onderzoek van Authier Michel et Pierre Lévy 'Les arbres de connaissances' (1992) heeft Fasten twee kennisbomen ontwikkeld die op de volgende pagina's staan.

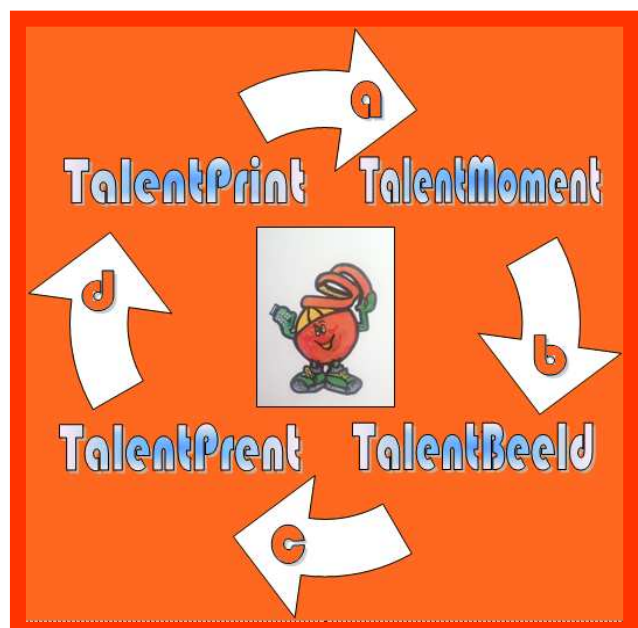
De eerste afbeelding, de Taalboom. Dat is het onderzoeksonderdeel Ontluikend Lezen. Een klein driehoekje van de tweede totaalboom is uitvergroot tot een zelfstandige ontwikkelboom met de eigen invulling van het ontwikkelingsgebied Ontluikend Lezen. Ingevuld met de ontwikkelingsstappen die het kind en zijn begeleider samen kunnen maken. Het doel van dit onderzoek is dat er een interventiemodel ontstaat waarin de ontwikkelingsstappen van elk kind, digitaal worden vastgelegd in persoonlijke Curriculum Vitae met authentieke beeldende succespresentaties in relatie met de eigen Talenten.

De tweede afbeelding de Totaalboom laat het intellectuele onderzoeksgebied van dit promotieonderzoek zien ten opzichte van het Primair Onderwijs Curriculum. In de vorm van een kleine oranje driehoek, te midden van de totale ontwikkelingsboom van Primair Onderwijs met 256 driehoekjes als ontwikkelingsgebiedjes. Het onderzoeksgebiedje komt in de afbeeldingen naar voren als een klein onderdeel van een geheel, te midden van vier dimensies Deelnemen, Daadkracht, Dynamiek en Digitaal, die als 4Dfactoren van het onderzoek, worden onderzocht.

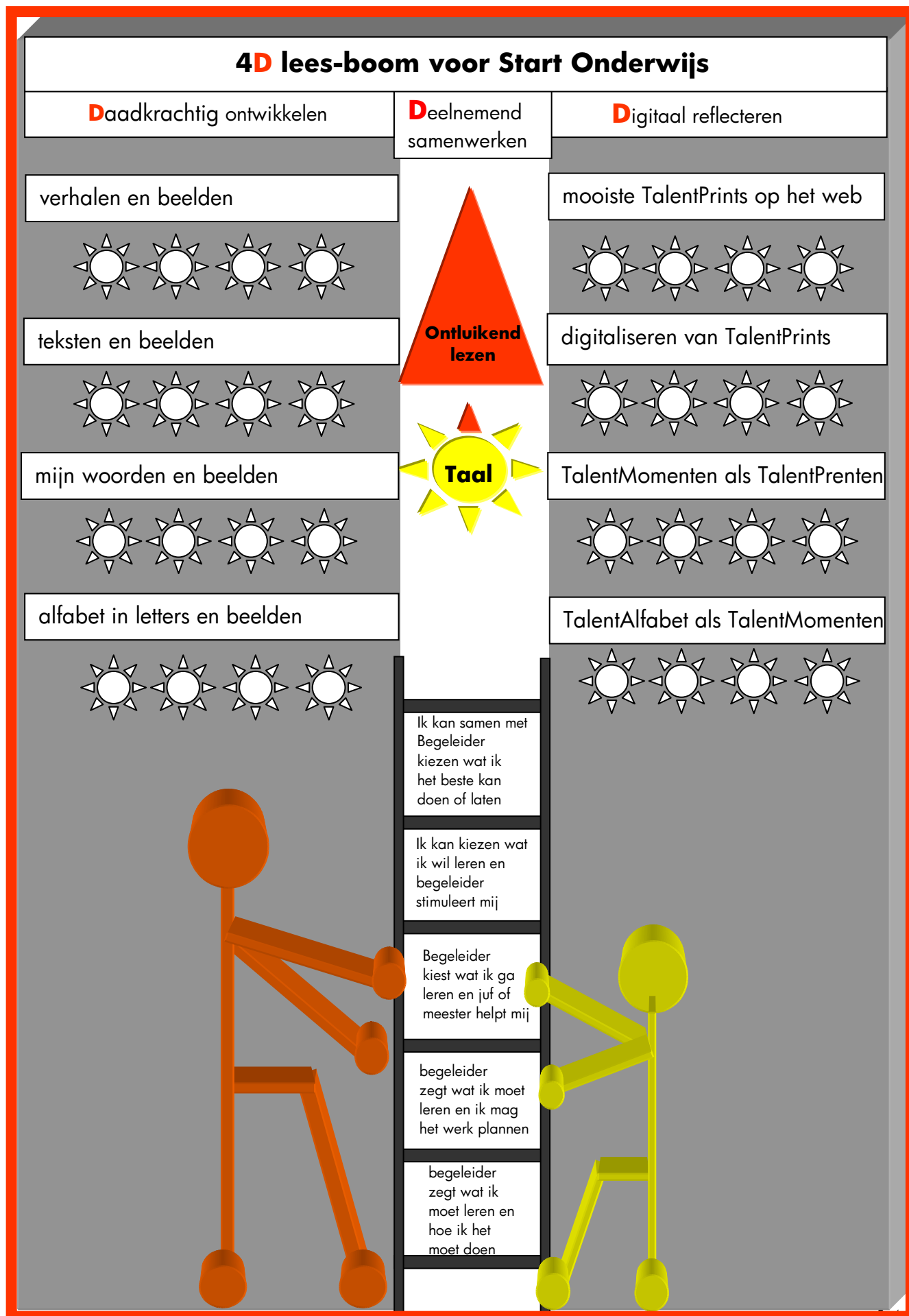
De aanpak van de ontwikkeling van het TalentAlfabet kent ook 4Kfactoren genoemd naar de symbolen voor vier intelligentiequotiënten: Klaproos voor Emotionele Quotiënten, Koolzaad voor Fysieke Quotiënten, Kamille voor Intellectuele Quotiënten en Korenbloem voor Creatieve Quotiënten. Het is de bedoeling dat de quotiënten in relatie met hersenfuncties worden onderzocht en in beeld gebracht. Intelligentiequotiënten worden niet gemeten als persoonlijk vast te stellen maatstaven, maar als groeifactoren, die een leven lang kunnen doorgroeien. Zoals ze eens door de oorspronkelijke bedenker Binet zijn onderscheiden, als herkenningpunten die je kunt verbeteren. Het Talentalfabet en uiteindelijk de kennisbomen worden via de TalentCyclus ontwikkeld.

Talentcyclus in vier stadia:

- Het kind beleeft een TalentMoment en de begeleider observeert dat
- Het TalentMoment wordt als een TalentBeeld uitgebeeld: analoog, zichtbaar, tastbaar en betekenisvol met zelf gekozen materialen en technieken als verbeelding
- Van het Talentbeeld maken kind en begeleider een tweedimensionale TalentPrent
- De TalentPrent wordt multimediaal vastgelegd als een TalentPrint: met zelfgekozen digitale plaatjes, tekst, film en muziek en animatie

Twée voorbeelden van kennisbomen die ieder 256 Talent elementen bevatten

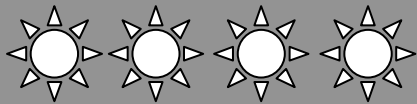
4D Totaalboom voor Primair Onderwijs

Daadkrachtig ontwikkelen

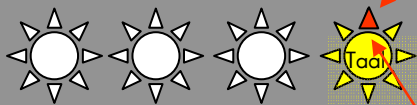
Deelnemend
samenwerken

Digitaal reflecteren

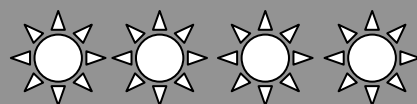
EQ Emotionele intelligentieontwikkeling

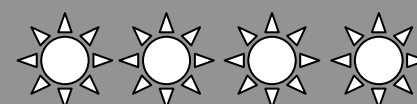
FQ Fysieke intelligentieontwikkeling

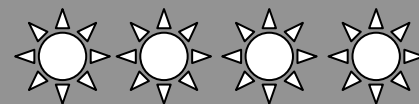
CQ Creatieve intelligentieontwikkeling

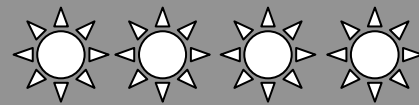
IQ Intellectuele intelligentieontwikkeling

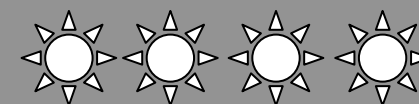
Burgerpas met digitaal Talent Curriculum Vitae

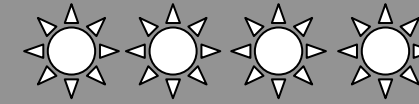
Persoonlijke website met multimediaal TalentCV

Digitaliseren TalentPrints van creatief werk

Archiveren van TalentMomenten als Prenten

D

y
n
a
m
i
s
c
h
g
r
o
e
i
e
n

gelijkwaardig
leerpartnerschap
van kind en
begeleider

kindparticipatie
centraal bij on
dersteunende
begeleideradaptatie

kindparticipatief
na
begeleideradaptat

begeleider
raadpleegt en
informeert kind

begeleider erkent
kind en begeleider
verklaart
die erkenning

**Ontluikend
Lezen**

Ontluikend lezen is een van de 256
zaadjes van deze digitale kennisboom.
Van elk zaadje kun je een aparte
kennisboom maken met 256 zaadjes.
Dat betekent $256 \times 256 = 65.536$ kansen
om TalentMomenten te ontwikkelen.
En deze boom gaat alleen nog maar
over het Primair Onderwijs.

2. Onderzoeksontwerp

2.1 Inleiding

Lezen is een basale vaardigheid voor het leren. Voor het leren beheersen van alle vakken op school. Internationaal en nationaal onderzoek concludeert dat er nog heel wat potentieel talent in Nederland 'onder'ontwikkeld blijft en daarmee verloren gaat. Enerzijds kan Nederland tevreden zijn over de 'gemiddelde' onderwijsprestaties van taal als we die op internationaal niveau vergelijken. Anderzijds komt er uit die vergelijking naar voren dat leerlingen in Nederland niet kunnen excelleren (Baten 2008). Dat betekent dat het aanwezige potentieel aan Nederlands talent onvoldoende tot ontplooiing komt.

Het huidige kabinet streeft naar excellent onderwijs, waarbij leerlingen het beste uit zichzelf weten te halen. We zien dat op www.onderwijsvanmorgen.nl (2012). De ontwikkelingsbegeleiders kunnen in de toekomst steeds meer gebruik gaan maken van sociale media. Dit is een internationale trendontwikkeling waardoor zowel de kinderen als de professionals en ouders internationaal kunnen communiceren en op een gemakkelijke manier van elkaar kunnen leren. Deze sociale initiatieven worden wereldwijd gevolgd, vergeleken en beoordeeld. Dat blijkt bijvoorbeeld uit www.onderwijsvanmorgen.nl (2013) met de uitreiking van de Webby Award in New York. Wereldwijd wordt de aandacht gericht op Talenten die de nieuwste ontwikkelingen stimuleren. Op de website www.fasten4.nl onder Talent, staat het filmpje van de winnaar. De aandacht wordt door het ministerie van onderwijs in Nederlandse rapporten vooral gevestigd op de achterblijvers. Maar de excellentie en de verschillen in talenten van individuen krijgen volgens Baten, daarbij kennelijk te weinig kans. Het Nederlandse onderwijs dat, zich richt op een gemiddelde score met het oog op gelijkwaardig onderwijs zou daarmee kansen laten liggen om persoonlijke verschillen in Talent te laten excelleren. Bij gelijkwaardigheid is het de bedoeling dat de 'verschillende talenten gelijkwaardige optimale ontplooiingskansen krijgen. Het dilemma is dat de authentieke 'verschillen' van iedere leerling *tegelijk* een '*gelijkwaardige*' als een *ongelijke* (verschillende) kans moeten krijgen.

De belangrijkste doelstelling van de Kwaliteitsagenda Primair Onderwijs 'Scholen voor morgen' is: 'het verbeteren van de basisvaardigheden van de Nederlandse taal van alle kinderen in het primair onderwijs'. Het ministerie van Onderwijs concludeert, dat het over de hele linie niet goed gaat met taal, omdat er nog te veel leerlingen zijn, die niet voldoende kunnen lezen en schrijven. Zo had 15 procent van de leerlingen van groep 8 nog moeite met technisch lezen. (OCW 2007). Als één van de oorzaken van het ontstaan van analfabetisme wordt genoemd dat leerlingen tijdens hun onderwijsloopbaan aan de aandacht van de leraar ontsnappen. Daarbij moet volgens OCW de aandacht niet alleen en ook niet voornamelijk gericht zijn op de achterblijvers, maar gelijkwaardig en even kansrijk op de voorlopers en op de midden-groep. Om zo vroeg mogelijk te kunnen voorkomen dat er sprake kan zijn van achterblijvers heeft men in Nederland projectmatig de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) geïntroduceerd. Voor kinderen van 2 tot 6 jaar met een (taal)-achterstand.

Ons onderzoek gaat uit van gelijkwaardige persoonlijke kansen zonder achterstand. We focussen op 4Dimensies die een rol zouden kunnen spelen bij ontluikend lezen, namelijk:

- 🍌 *Deelnemend* gelijkwaardig samenwerken
- 🍌 *Daadkrachtig* ononderbroken ontwikkelen
- 🍌 *Dynamisch* analoog uiten van authentiek talent
- 🍌 *Digitaal* delen van je presentaties en van je reflecties.

Knuffel-stuiter-spring-tent

Terwijl de kinderen buiten aan het spelen zijn, onder toezicht van collega's meldt juf Jolanda zich bij de interim directeur: "Ik weet echt niet meer wat ik met Steffi (5 jaar) aan moet. Hij rent door een bouwwerk van de kinderen. Pieter, Sjors en Desi hebben met z'n drieën, een half uur vol overgave zitten bouwen aan een prachtig kasteel. Ik roep de andere kinderen erbij om te komen kijken en Steffi rent er dwars doorheen. Het hele kasteel aan flarden. Ik weet echt niet meer wat ik met dat joch aanmoet. De intern begeleider is al diverse keren komen observeren. We hebben een handelingsplan opgesteld. Ik houd er rekening mee dat hij het thuis heel moeilijk heeft. Zijn vader ligt op sterven. Ze wonen met het gezinnetje in een caravan omdat ze financieel aan de grond zitten. Het is allemaal echt heel dramatisch. Maar hij is niet meer te handhaven binnen mijn klas. Het gekke is dat zijn zusje totaal geen last veroorzaakt. Die geef ik ook extra aandacht maar dat past in het geheel. Steffi valt echt uit de toon. Volgens de intern begeleider heeft hij ADHD en dat betekent dat ik hem af en toe wat moet laten uitdollen. Dat gebeurt ook. Maar hij dolt wanneer het hem uitkomt. Hij heeft echt niet het besef dat ie niet de enige op de wereld is. Alles wat in z'n hoofd opkomt doet ie, zonder enig besef van wat wel en niet kan". De interim directeur zegt te begrijpen hoe ingewikkeld de situatie is. Zij vraagt wat de juf Jolanda wil, dat er gaat gebeuren. "Wil je het echt weten? Als het aan mij ligt, dan kan hij een enkeltje naar Verwegistan krijgen, een school waar allemaal van die kinderen zitten van zijn soort 'Altijd Druk de Hele Dag'. Ik ben echt klaar met hem." De interim reageert: "Je weet best wel dat, dat de oplossing niet is. Ik ben blij dat je stoom bent komen afblazen. Ga even rustig zitten. Dan analyseren we de situatie nog eens rustig. Ik begrijp dat je vol enthousiasme je hele groep wilde betrekken bij het prachtige bouwsel. Maar jij weet net zo goed als ik waartoe Steffi in staat is. Heb ik het bij het rechte eind als ik concludeer dat je eigenlijk teleurgesteld bent in jezelf, omdat je net niet op tijd je hele groep onder controle had? Het gaat soms om tienden van een seconden. En juist een ADHD kind heeft dat door en confronteert jou daarmee." Juf

Jolanda incasseert de analyse. En reflecteert: "Het probleem is, dat ik eigenlijk heel veel van dat jochie houd. Je gunt toch niemand die omstandigheden. Het mooiste is nog dat Pieter, Sjors en Desi niet eens moeilijk deden. De hele groep begrijpt dat Steffi zo kan doen. Toch ben ik blij dat ik even naar je toe ben gelopen. Dankjewel. De volgende keer ben ik dat mannetje mooi een stap voor. Dat verzeker ik je."

Een paar dagen later loopt de interim langs de klas met Steffi. De sfeer in de klas is erg gezellig en iedereen is druk bezig. In de klas hebben de kinderen een tent gebouwd. In de tent ligt een hoge stapel knuffels. De kinderen vertellen aan de interim dat de leraar verhalen van Teigetje heeft voorgelezen en dat ze naar DVD's over 'stuiterende Teigetje als bospiraat' hebben gekeken. Ze hadden met z'n allen gelachen om de grappige Teigetje. De kinderen begrijpen dat het gedrag van Steffi soms een beetje lijkt op dat van die tijger uit de Winnie de Poeh verhalen. Een tijger, die overal bovenop springt en bijvoorbeeld de hele groentetuin van Konijn overhoop stuitert. De groep heeft met juf een oplossing gevonden voor leerlingen die even moeten stuiteren. Samen met Steffi hebben ze een knuffel-stuiter-springtent gebouwd.

Als Steffi iets stuk wil gaan maken dan zorgt iedereen in de klas ervoor dat hij nog net op tijd bij de knuffel-stuiter-springtent komt. Daar kan hij net zo gek doen als Teigetje. Het grappige is dat juf Jolanda, de acht karakterfiguren van Winnie de Poeh gekoppeld heeft aan de acht karakteristieken van de Roos van Leary. Met het interventiemodel 'De Klaproos' leren de leerlingen alle karakteristieken te herkennen en te oefenen. Zo leren ze dat alle acht de karaktes in iedereen zitten. En dat alle karakters leuke en minder leuke kanten hebben.

Ze leren de balans daarin te zoeken en net als alle karakteristieke dieren in het honderdbunderbos met elkaar om te gaan als echte vrienden, die elkaar respecteren. Tot slot van het project mogen alle leerlingen van de klas hun eigen talenten showen in de talentenshow net als in het honderdbunderbos verhaal en alle leerlingen van de school mogen kijken.

Als juf Jolanda de kans krijgt zegt ze terloops tegen de interim: "Roep deze situatie bij jou ook de vraag op: Wie leert er nou het meest van wie? Het kind van de begeleider of omgekeerd?"

Het heerlijke sfeertje dat we nu in de klas hebben danken we toch echt wel aan Steffi, en hij begrijpt als de beste dat er grenzen zijn. De hele klas heeft een sociaal-emotionele ontwikkelingssprong gemaakt, van jewelste. Teigetje is een super onderwijsbeest.

2.1.1 Deelnemend gelijkwaardig samenwerken

Het persoonlijk 'deelnemen van het kind' aan de ontwikkeling van het eigen unieke talent, met name in de fase van het leren lezen, laat nog veel te wensen over. Het probleem is dat het kind 'deel' moet 'krijgen', wil het kunnen 'deel' nemen'. De vorige onderwijsgeneratie is nog opgegroeid in een gehoorzaamheidscultuur. Dat betekende dat het kind moest gehoorzamen aan de volwassen begeleider. De begeleider bepaalde dan wat een kind wel en niet mocht zeggen. Binnen het democratisch recht van vrijheid van meningsuiting past een gelijkwaardige inbreng van het kind in de eigen groei.

Sinds 2006 worden scholen betrokken in de ontwikkeling van een visie en een praktische uitvoering van democratisch werken in het onderwijs. Dijkstra en De Winter (2007) verklaren dat de basisscholen over het algemeen goed bezig zijn met het formuleren van een visie op het onderwerp. Het thema richt zich met name op de samenwerking tussen verschillende culturen. In ons onderzoek staat het los van verschillende culturen om democratisch samenwerken tussen de begeleider en het zich ontwikkelende kind te stimuleren. De illustratie op de linker pagina laat zien hoe kind en begeleider elkaar soms kunnen vinden op een niveau van gelijkwaardigheid. We zien ook in het eerste deel, hoe het vinden van het gelijkwaardige niveau aanvaankelijk problematisch kan lopen. Het onderwijs heeft een hiërarchische cultuur. De Winter (1995) laat zien hoe je kinderen op school van jongsafaan maatschappelijk betrokken kunt laten zijn, door hen op school te laten beleven dat zij als medeburger inspraak hebben en participeren in hun eigen ontwikkeling. Het eerste deel van het woord 'mede'burger wijst op een gelijkwaardige positie van het onvolwassen kind en de volwassen begeleider als medeburgers.

Voorbeelden van scholen die werken volgens democratische burgerschapsprincipes zien we op www.burgerschapindebasisschool. Kinderen leren spelenderwijze de vaardigheden die een democratisch medeburger nodig heeft om volwaardig te kunnen deelnemen aan de maatschappij. De Winter wijst op het meetinstrument 'De Participatieladder van Hart'. Deze ladder is basis voor de pilot Burgerschap in Nederlandse basisschool en dit meetinstrument zal ook onderdeel zijn van het meetinstrument van dit promotieonderzoek. Naar de mate van democratie binnen de relatie tussen kind en begeleider. In ons onderzoek gebruiken we het woord deelnemen in plaats van democratie omdat dat op de leeftijdscategorie van ons onderzoek beter aansluit en tegelijk op dat niveau de lading dekt.

De opklimmende stadia van deelnemen tussen het deelnemende kind en de maatwerk biedende begeleider kent vijf stadia van de ladder van Hart (1992) en vormt het Instrument van Winter, Verhoeven en Pauw (2007) dat ontwikkeld is voor de pilot 'Burgerschap in de basisschool'.

1. *De begeleider erkent het kind en de begeleider verklaart die erkenning.
In dit stadium ontbreekt de kind participatie en de begeleider adaptatie nog volledig.*
2. *De begeleider raadpleegt en informeert het kind.
Ook in dit stadium ontbreekt het nog aan kind participatie en begeleider adaptatie .*
3. *Eerst is er kind participatie en daarna begeleider adaptatie.
In dit stadium is een duidelijke vorm van betrokkenheid waarneembaar, het kind wordt betrokken en de begeleider past zich aan.*
4. *De kind participatie staat centraal bij de ondersteunende begeleider adaptatie. In dit stadium maakt de begeleider de wensen van het kind mede mogelijk.*
5. *Gelijkwaardig ontwikkelpartnerschap van het kind en de begeleider (zie column op linker pagina).*

Winter en Verhoeven verklaren dat burgerschapsvorming kansen biedt om alle schooldoelen beter te realiseren. Dat verklaart dat de dimensie 'Deelnemen' in ons onderzoek naar ontluisend lezen, centraal staat.

regenboogletters

Sonja, een meisje van vier jaar, is op de basisschool. Zij kiest tijdens het vak 'arbeid naar keuze' voor 'werken in de letterhoek'. De begeleider biedt haar een woordspel aan. Sonja zegt: "Ik wil dat niet, ik wil een regenboogletter maken." De begeleider begrijpt niet wat een regenboogletter is en vraagt: "Kun je die regenboogletter ook tekenen?" Sonja pakt een papiertje en tekent een "C". De begeleider is blij verrast met de relatie die het kind tussen de letter C en de regenboog legt. Sonja maakt een grote C in de kleuren van de regenboog. De dialoog groeit later in de kring uit tot een interactief kringgesprek met de hele groep. Alle kinderen ontdekken de overeenkomst tussen de letter 'C' en de regenboog en raken geënthousiasmeerd. Daarna mogen kinderen op hun eigen manier uitdrukking geven aan de gelijkenis van de letter C en de regenboog. Er ontstaan groepjes die op verschillende manieren de regenboog-C vorm gaan geven. De klassengroep wordt regelmatig verdeeld in kleurengroepen en de leerlingen ontdekken

dat die groepskleuren allemaal in de regenboog zitten. De rode groep maakt een C van gekleurde chenille draden; de oranje groep schildert samen een grote regenboog op het raam van het lokaal; de gele groep bouwt een regenboog van gekleurde blokken; de groene groep maakt een regenboog op een glasplaat met bloemenstickers; de blauwe groep vult een C-vorm van plastic glazen met water en kleurt het water met crêpepapieren kleuren; de paarse groep verzint een verhaal over de C en de regenboog. Als de regenboog-C's klaar zijn dan worden ze tentoongesteld. De paarse groep vertelt er een verhaal bij met als toepasselijk gevonden titel:

Citroenvlinders vliegen naar het goud aan het eind van de regenboog

Als afsluiting mogen de kinderen die dat willen het verhaal uitbeelden. Kijk...De mooiste citroenvlinders vliegen door het klaslokaal. Het einde van het verhaal is dat de citroenvlinders een grote pot met goud vinden aan het eind van de regenboog. Dan komt de begeleider met een rijdende kast in de kring. In de kast zitten de jaarboeken (vergelijkbaar met portfolio's) van de kinderen. De begeleider zegt: "Zullen we samen een mooie tekst schrijven voor in jullie jaarboeken?" Dat willen ze allemaal wel. Maar eerst wil Kevin nog iets belangrijks vertellen. Hij heeft ontdekt dat de 'e' ook een regenboogletter is. Er zit alleen een extra streepje in. Daarna ontdekken de leerlingen met elkaar, dat de a-b-c-d-e eigenlijk allemaal regenboogletters zijn. De regenboogletter c, met een latje rechts is een 'a' en met een lange lat een 'd', het omgekeerde van de 'b'. De vijfde letter van het alfabet de 'e' ontstaat door het latje in de regenboog te leggen. Bijna alle letters blijken regenboogletters, behalve de k, v, w, x, y en z.

de cd
mag je best wel in
bad
wassen
met een
zacht doekje

de cd
mag echt niet in
bed
hij kan breken
als je
er bovenop ligt

De kinderen kunnen als een 'c' op de grond liggen. Met z'n tweeën vorm je een a, met z'n drieën een b, en ook een d en tot slot in je eentje of met z'n tweeën kun je een e maken. Met de letterblokje van de vijf eerste letters van het alfabet kan de hele groep op zoek gaan naar woordjes die echt bestaan. Zo ontstaan de vier woordjes: de, cd, bed, bad. Met die woordjes maakt de groep een tekst op de computer, mee leesbaar voor de hele groep op het digitale schoolbord. Als afsluiting van de les krijgen de leerlingen twee printjes: een voor is het jaarboek en een om mee naar huis te nemen. Op het printje voor de jaarmap, mogen de kinderen eerst nog 'de cd', een 'bad' en een 'bed' tekenen. En de kinderen die dat willen mogen letters en woordjes schrijven of inkleuren. De begeleider hangt een uitvergroete poster op de deur. Die tekst kunnen de kinderen dan lezen, samen in de klas met de begeleider of buiten school met hun ouders en verzorgers.

2.1.2 Daadkrachtig ononderbroken je talent ontwikkelen

Je bent daadkrachtig als je vol vertrouwen je kunt richten op je natuurlijke ontwikkelingstaken. Je kunt dan uitproberen wat je kunt met 'Ik kan dat' en 'ik mag dat'. Zo krijgt elk kind stapje voor stapje vaardigheden onder controle. Zo ook de vaardigheden die het kind als vanzelfsprekend graag wil leren om zijn eigen talenten te ontplooien. In het Nederlandse onderwijs is van een daadkrachtige ongestoorde, ononderbroken, doorlopende taalontwikkeling nog geen sprake. Kinderen komen van jongsafaan steeds weer in andere, aparte leeftijdsgroepen. Kinderen worden op niveaugerelateerde locaties bij elkaar gehouden. Een schoolse oplossing, die tegenovergesteld is aan de manier waarop de natuur een gezin samenstelt: met verschillende leeftijden bij elkaar om elkaar uit te dagen en te inspireren.

Sinds 1968 heeft men, zonder doorslaggevend succes, op diverse manieren geprobeerd om een meer ononderbroken onderwijsroute aan te bieden. Nog steeds wordt het ontwikkelingsniveau gekoppeld aan de leeftijd. Dat betekent heel wat verlies van vrije keuzeruimte, voor passende ontwikkeling talentinteresses. Smeets en Rispen (2008) hebben onderzoek gedaan naar speciale onderwijstypen en het reguliere onderwijs. In het speciaal onderwijs wordt niet alleen het kind qua leeftijd afgezonderd, maar ook nog qua onderwijsachterstand. Internationaal onderwijsonderzoek heeft Nederland erop geattendeerd dat het afzonderen van kinderen stigmatiserend en dus daadkrachtstorend kan werken. Het kind begint met onderwijs in een kinderdagverblijf of peuterspeelzaal. Daarna gaat het kind naar de basisschool. Weer later naar het voortgezet onderwijs. Er is geen structureel inhoudelijk overleg tussen kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en basisscholen. Het kind hopt en shopt van het ene onderwijseland naar het andere. Het is de vraag hoeveel energie en daadkracht het kost om je elke keer weer aan te passen aan een nieuwe onderwijscultuur.

In 1994 kwam het Expertise Centrum Nederlands (ECN) na onderzoek tot de conclusie dat het taalonderwijs in Nederland van jongsafaan verbeterd moest worden. Het ECN schreef een nieuwe taalmethode die uitgroeide tot een methode voor de basisschool groepen 1 t/m 4. De uitgevers van schoolboeken presenteerden op de Nationale Onderwijs Tentoonstelling de geheel nieuwe en vernieuwde taalmethodes die aansloten op de adviezen van het ECN. Een doorlopende leerlijn voor alle individuele leerlingen. Dat betekent toch nog dat de doorlopende lijn op een willekeurig moment ingaat bij de start op de basisschool. Over een relatie en of overleg met de VVE wordt niet gesproken. Hoe doorlopend en daadkrachtig is de aanvankelijke taalontwikkeling dan? Hoe adaptief en met passend maatwerk speelt het VVE en de basisschool hier op gezamenlijk en kindondersteunend in? Taal vormt een onderdeel van de kern-doelen die geformuleerd zijn in artikel 9 van de Wet op Primair Onderwijs van 2010. De wet spreekt van een samenhang van alle ontwikkelgebieden en vaardigheden.

Nadat Alfred Binet (1857 – 1911) een duidelijk en gedetailleerd diagnoseoverzicht had gemaakt voor alle ontwikkelingstreden die het onderwijs in die tijd kende, heeft de Stanford Universiteit in de Verenigde Staten de gegevens van Binet omgezet tot een intelligentietest. Terwijl Binet een instrument wilde maken om het kind stapje voor stapje vooruit te helpen, maakte Stanford een instrument om de intelligentie van mensen te scannen en een stempel met een bepaald intelligentieniveau te geven. In *Not in our Genes* wordt duidelijk hoe mensen gediscrimineerd werden aan de hand van intelligentietesten. Als intelligentietesten kinderen etiketteren met een zogenaamd levenslang kenmerkend Intelligentie Quotiënt, dan is het de vraag wat dat doet met de daadkracht van een kind. Kinderen in Nederland werden aan de hand van IQ test ingedeeld in typen van onderwijs. Een vorm van discriminatie, die de daadkracht verstoort?

Kennisboom

Authier en Lévy (1992) beschrijven hoe kennisbomen op een school zowel analoog als digitaal kunnen worden gebruikt. Om, op die manier, voor een hele school, elke leerstap in beeld te brengen. De stam van de boom wordt opgebouwd van jaarringen die kunnen corresponderen met schooljaren. De takken van de bomen laten de gekozen vakken zien. De bladeren van de bomen laten de authentieke creaties van het kind zien. Op een school kan men werken met diverse kennisbomen. Elke boom is onderdeel van de Totaalboom met het onderwijscurriculum. Diverse Vak-Kennisbomen met een overzicht van de leerstof per jaar en per schoolvak. Klassengroep-Kennisbomen met een overzicht van de kennisstof per groep. Individuele kennisbomen met de vorderingen, de producten als vruchten en de authentieke creaties per leerling in beeld. Kennisbomen bieden wellicht een invulling voor de kritiek van een tekort aan creatieve mogelijkheden binnen de referentiekaders van Meijerink (2007).

Zoals in het Hoofdrapport van de Expertgroep van de Doorlopende Leerlijnen Taal.

Links op de foto zien we een door een kind ontworpen en samen met volwassenen gemaakt alfabet-spel. De dieren zijn magnetisch en kunnen op de juiste plaatsen geklikt worden. Je kunt, als uitdaging, eerst de dieren op een hoop onder de boom leggen of op verkeerde plaatsen zetten.

In het Nederlandse basisonderwijs kan iedereen regelmatig zien hoe inventief de leraren van de eerste vier groepen, van closetrollen, bomen maken. Die takken van die bomen reiken tot aan het plafond en tussen de aan de takken geregen closetrollen prijken doorgaans prachtige producten van de leerlingen. Dit type boom neemt weinig ruimte in en biedt tegelijk een ruime mogelijkheid om veel leerlingenwerk te presenteren. Sommige begeleiders

laten dit type boom samen met de kinderen, elk seizoen van kleur en uiterlijk veranderen. In analoge en digitale portfolio's kunnen twee en multidimensionale presentaties opgeborgen worden en de ruimte vragende analoge producten kunnen, nadat er een TalentPrint van gemaakt is voor het portfolio of curriculum vitae, mee naar huis.

De leraar kan kiezen wat uitvoerbaar is. Een analoog portfolio of een digitaal portfolio. De leraar kan voor de digitale uitvoering hulp inroepen van een computerdeskundige, als die op school is aangesteld. Of een beroep doen op ouders die bekwaam zijn op computergebied. Via www.kennisnet.nl kunnen leraren met elkaar communiceren en ideeën uitwisselen. Op de website www.fasten4.nl van Fasten (2013) wordt een kennisboom ontwikkeling van 1996 tot 2013 getoond. Naar aanleiding van een Congres in Nantes, waar Pierre Lévy het boek 'Les arbres de connaissances' presenteerde, met het complete achterliggende computerprogramma voor scholen. Fasten heeft daarna het digitale curriculum vitae ontwikkeld met TalentMomenten die worden vastgelegd als multimediale TalentPrints.

2.1.3 Digitaal leren en reflecteren

Op diverse scholen in Nederland wordt gebruik gemaakt van digitale schoolborden. Voor de hele groep is het mogelijk om de persoonlijke talenten bij te dragen aan een gezamenlijk product. Zo'n digitaal product ligt aan het eind van de les vast en je kunt het plaatsen in de persoonlijke websites van de leerlingen. Het ziet er naar uit dat langzamerhand duidelijk wordt dat het werken met multimedia zowel de individuele ontwikkeling als de gezamenlijke ontwikkeling stimuleert tot grensverleggende ervaringen en acties. Leerlingen kunnen via het digitale schoolbord internationaal communiceren met leeftijdsgenootjes over de hele wereld. Dat neemt niet weg dat er in het onderwijs veel ruimte moet zijn voor vrije bewegingen in open ruimtes zonder digitale middelen. Jonge leerlingen willen zich ook analoog, tastenderwijs en met gevoel voor verhoudingen in vrije speelruimtes ontwikkelen.

Het grote verschil tussen analoog en digitaal werken, laten de studies van Jansen Schoonhoven (1979) en van Authier en Lévy (1992) zien. Om democratisch en doorlopend leren in beeld te brengen, te volgen en vast te leggen kunnen we vrijwel niet meer om de technische hulpmiddelen van digitaal vastleggen heen. Voor jonge leerlingen kun je een tastbaar analoog, naast een digitaal volgsysteem ontwikkelen. Volgens Jansen Schoonhoven (1979) kan dat door het verzamelen van brevetten in jaarmappen of portfolio's. Authier en Lévy hebben een levenslang digitaal leerlingvolgsysteem ontwikkeld, dat uitgroeit tot een volwassen Curriculum Vitae. Op een onderwijscongres in Nantes in 1994 liet Pierre Lévy op een toneelgroot digitaal scherm zien, hoe een levenslang volgsysteem kan leiden tot een volledig Curriculum Vitae op een digitaal pasje. In Nederland krijgen alle leerlingen de kans om via Kennisnet een eigen website te bouwen. Die stimulans vanuit de overheid zou wellicht ingezet kunnen worden als een levendige vorm van een leerlingvolgsysteem. Authier en Lévy beginnen hun boek met de thuiskomst van Amandine, een kleuter die aan de familie haar prachtige zelfgemaakte kennisboom laat zien. De familie ziet in een oogopslag de ontwikkelingsniveaus in de boomstam, de uitgevoerde opdrachten in de takken van de boom en de creatieve producten als bladeren aan de boom. Die tastbare kennisboom hebben Authier en Lévy levenslang digitaal vastgelegd. De school kan gebruik maken van alle taalmethodes, die analoog, digitaal en interactief zijn. We zien in het onderwijs hoe de uitgevers investeren in het digitaliseren van de methodes. In dit onderzoek wordt gekeken naar eclectische mogelijkheden van analoge en digitale leerlingvolgsystemen in de basisscholen van West-Friesland. Het is de bedoeling dat een App ontwikkeld wordt waarmee de gebruikers van zo jong mogelijk af aan spelenderwijs hun eigen TalentMomenten vastleggen. Daarna een TalentMoment vertalen naar een Talent uitbeelding en een TalentPrent. De TalentPrent kan digitaal vastgelegd worden als een TalentPrint. De TalentPrinten kun je digitaal opslaan en bewaren, maar ook wereldwijd delen. Je kunt er je portfolio mee opbouwen en uiteindelijk je Curriculum Vitae. Met behulp van de twee kennisbomen wordt duidelijk hoe leerlingen stap voor stap, eerst analoog en later digitaal kunnen reflecteren op de eigen ontwikkeling. Voor het kind dat vanaf het tweede jaar deelneemt aan het onderzoek volgen we de volgende stappen van de 4D LETTERboom voor ontluikend lezen:

- Kind presenteert TalentMoment in analoog werk: tekst met tekening, knutsel, foto, film, enz.
 - Kind maakt met begeleider een TalentPrent van het TalentMoment
 - Kind digitaliseert TalentPrent als TalentPrint in een map op computer, tablet of Smartphone
 - Kind ontwikkelt met hulp een eigen multimedia website en presenteert daarop zijn werk
- In overleg met ouders wordt besloten of het kind het werk mag presenteren via Hives, of Facebook, Twitter of wellicht via een LEESboek, dat tijdens het onderzoek wordt ontwikkeld.

Arbeid 'voor' waarden of kindwaarden'?

In 1924 werd de wet aangenomen tot verplicht ontslag van gehuwde ambtenaressen. Als schrijfster laat Yvonne Keuls (2001) eerst zien hoe zij met veel toewijding haar vak als onderwijzeres uitoefende. Vervolgens verklaart ze hoe zij, in 1961 haar baan, zonder enige voorkennis, verloor. Nadat zij van haar huwelijksreis terugkwam kreeg ze te horen dat ze als gehuwde vrouw geen ambtenares meer mocht zijn. De gehuwde vrouw was, als gevolg van de arbeid 'voor' waarden, afhankelijk van het inkomen van de man. Toen in 1970 de studente Maria van de Kweekschool voor onderwijzers 'De Voorzienigheid', kwam kreeg zij bij de diploma-uitreiking het waarderende advies: 'Jij bent iemand, die de kwaliteiten heeft, om een vernieuwingschool op te richten.' Niemand bracht haar op de hoogte van het feit dat ze dat doel alleen als 'on'getrouwde ambtenares zou kunnen bereiken. Dat gegeven werd stilgezwegen. Haar managementdiploma werd pas wettelijk van kracht na vier jaar ervaring als onderwijzeres. In haar eerste baan ontwikkelde ze vol enthousiasme lessen, waarin kinderen, vanuit hun eigen unieke talent, dynamisch en daadkrachtig deelnamen, op zoek naar de onderwerpen die hen interesseerden. De wekelijkse teamvergaderingen waren opvallend afbrekend door de inbreng van het zittende personeel dat het afdraaien van methodelessen als ultieme onderwijsinvulling hoog in het vaandel hadden. 'Op school gebruik je je verstand in stilte. Kletsen en knutselen doe je in je vrije tijd, daar heb je je verstand niet voor nodig.' Maria bleef daarna in het onderwijs met dezelfde passie, doch doordrenkt van de kennis dat onderwijsvernieuwing het uiterste van je dynamische vermogen als professional vraagt. De kinderen wilden graag met hun tijd meegroeien, maar het team met arbeidsrechtbelangen bepaalde een dynamiek en daadkracht vertragende slow motion. Als vrouw onderging Maria veel tegenwerkende regelgeving: behoud van je werk met annuïteitopbouw lukte haar niet. Ze trouwde zonder kennis van ontslagkansen. Wel net op het juiste moment en dus mocht ze blijven. Toen zij moeder werd in 1974 en door wilde blijven werken bleek dat ouders en collega's dat ongepast vonden voor een moeder. Als 'tijdelijk' invalster, zonder rechten, was ze welkom in voortdurende 'personeelsnoodgevallen', op diverse typen scholen en in alle klassen van de lagere school. Zolang ze de annuïteit van het zittende team maar niet verstoorde. Ze ontwikkelde een bijzonder brede inzetbaarheid en ze genoot van de leerzame wisselingen van scholen. De arbeidsrechtenwet bleef een struikelblok, maar het lukte haar tot 1985 om 'zonder rechten' het gebruik van methodes eclectisch en creatief toe te passen. De onderwijsoperatie van 1985, met fundamentele wijzigingen in de Onderwijswet voor het Primair Onderwijs, zetten de belevingswereld van alle participanten in het onderwijsveld in rep en roer. Positieve vrouwendiscriminatie met 'geheime' subsidies en 'ondoorzichtige' annuïteitthersteloperaties, werden het politieke devies. De kleuterschool en de basisschool werden samengevoegd en daarbij werden de annuïteitregels van al het personeel 'verweven'. De basisschool ontstond. Mannen als directeur van de lagere school moesten ruimte maken voor de vrouwelijke directeurs van kleuterscholen. Inmiddels worden kinderen, net als vroeger in het gezin, door voornamelijk vrouwen begeleid. In 1990 werd Maria unaniem benoemd als opbouwdirecteur van een nieuwe school. De school ontwikkelde een goede naam en groeide als kool. Toen in 1995 een nieuw 'weefwerk' werd gepresenteerd door de wetgevers, doorzag Maria dat zij als vrouw, maar beter het loodje kon leggen en ze werd een rechtenloze interim-directeur en ging vanuit de praktijk studeren op universitair niveau. Zij komt nog steeds, zonder annuïteitrechten, op voor de participatierechten van het 'Kind'.

Onderwijs onder druk van annuïteitregelgeving

2.1.4 Dynamische groei van authentiek talent

De innerlijke dynamiek maakt het mogelijk om je dynamisch te uiten. In de natuur zijn krachten waargenomen die processen versnellen doordat verschillende elementen met dynamiek precies passend op elkaar inwerken, elkaar versterken en versnellen. Het is in dit onderzoek de vraag hoe een dynamisch ontwikkelingsproces bij ontluikend lezen aangestuurd kan worden.

Op de linker pagina zien we een verslag van arbeidsprocessen die de dynamiek in de dagelijkse praktijk kunnen verstarren. Het is de vraag in hoeverre begeleiders en kinderen samen de ruimte genieten om dynamische processen kansen te geven.

Sinds 1985 is de hiërarchische structuur in het onderwijs op bestuurlijk niveau toegenomen. Het is de vraag wat dat betekent, in de dagelijkse praktijk, voor de begeleider en het kind. In hoeverre verdragen hiërarchie en gelijkwaardig ontwikkelen elkaar? In hoeverre heeft hiërarchie te maken met het verstrengelen van persoonlijke economische belangen en hoeveel potentiële dynamiek treffen we aan in de onderzoeksgroep om adviezen te formuleren die de verstarring van dynamisch groeien kan doorbreken?

Om een beeld te krijgen van de basiselementen van de innerlijke dynamiek kunnen we de smartcards van Kagan gebruiken. Kagan heeft meervoudige individuele talenten en gezamenlijke coöperatieve talenten in kaart gebracht.

Vier Kwaliteiten-Quotiënten van meervoudige intelligentie worden in het onderzoek betrokken:

IQ Intellectuele intelligentieontwikkeling met de vier cognitief technische ontwikkelingen van kennisthema's: Taal, Inzicht, Kennis en Onderzoek: Nederlands en Engels, rekenen en wiskunde, de kennisgebieden aardrijkskunde; geschiedenis; de natuur, waaronder biologie; maatschappelijke verhoudingen, waaronder staatsinrichting; geestelijke stromingen van artikel 9. OP de volgende twee pagina's zien we hoe Fasten voor de Intellectuele intelligentie voor kinderen aansprekende symbool ontwikkeld. Die staan op de volgende twee pagina's. Voor de Intellectuele cognitieve intelligentie, de kamille als een in het wild groeiende witte bloem, met veel bladeren (cognities). De bloemblaadjes verwijzen de kinderen naar intellectuele onderwerpen.

EQ Emotionele intelligentieontwikkeling met 4 sociaal- emotionele vaardigheidsgebieden van de Roos van Leary: Vier typen gedrag, acht gedragskarakteristieken en tweeëndertig vaardigheden kun je ontwikkelen via 'Samen-gedrag', 'Tegen-gedrag', 'Boven-gedrag' en 'Onder-gedrag' (refereren aan de kennisthema's van artikel 9: bevordering van sociale redzaamheid, ook in verkeer). De in het wild groeiende rode klapproos, met vier bloemblaadjes, geldt als vertaling van de voor volwassenen ontwikkelde, Roos van Leary, voor emotionele ontwikkeling.

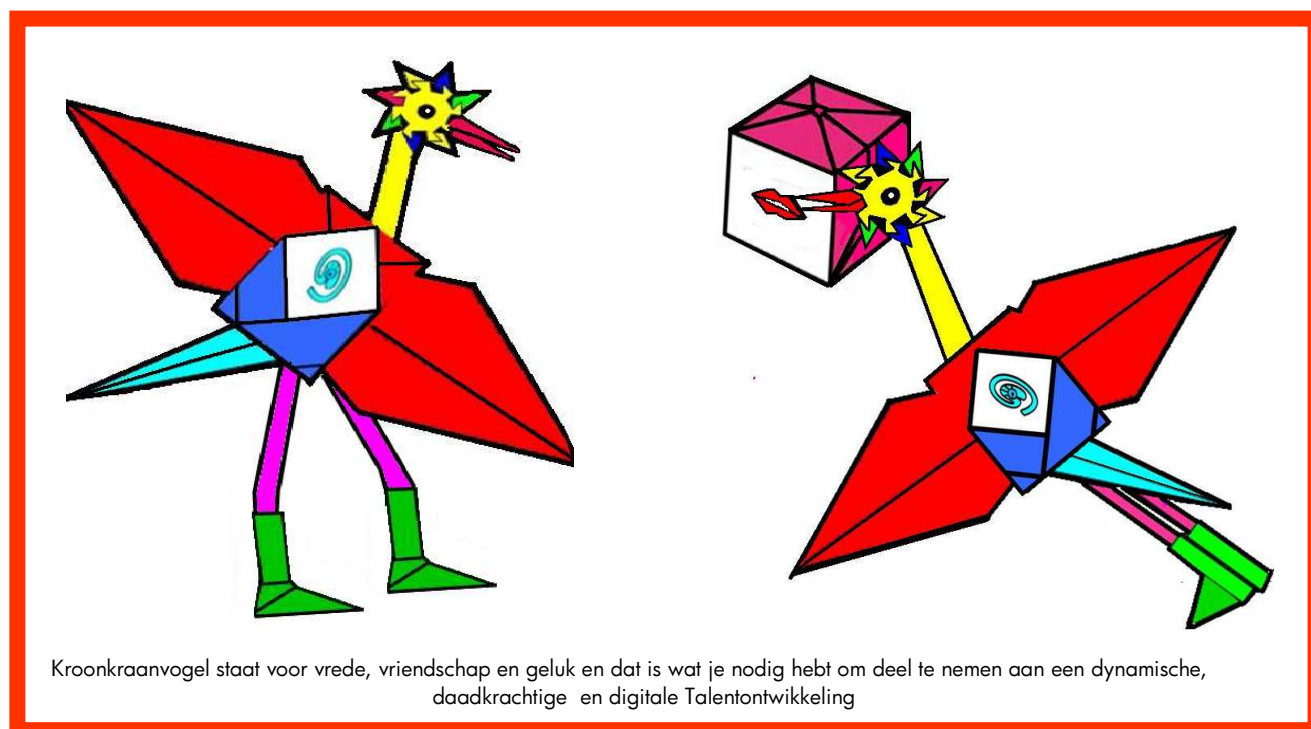
FQ Fysieke intelligentieontwikkeling betreft de lichamelijke motoriek en beweging en de lichamelijke verzorging: Sport, Spel, Verzorging en Voeding (refereren aan bevordering van gezond gedrag en zintuiglijke en lichamelijke oefening). Maria Montessori hekelde de geringe fysieke bewegingsvrijheid van kinderen in het onderwijs. Met behulp van observatie kaarten kunnen kinderen hun bewegingsvaardigheden bijhouden. Brandt en Van der Meer (2011) hebben observatieformulieren ontwikkeld om de lichamelijke ontwikkeling te kunnen volgen. De in het wild groeiende en bloeiende koolzaad staat symbool voor de fysieke ontwikkeling.

CQ Creatieve intelligentieontwikkeling met de vier creatief technische stappen: Dromen, Denken, Durven en Doen (refereren aan de 'expressie-activiteiten' van artikel 9). Deze vier ontwikkelingsgebieden van basisonderwijs moeten volgens artikel 8 en 9 samenhang vertonen. De creatiespiraal van Knoope en als symbool de artistieke korenbloemvorm bieden kansen.

Illustratie: Via symbolen kunnen kind en begeleider levendig communiceren

Kinderen en begeleiders, die spontaan communiceren hebben een natuurlijke gave om duidelijk te maken wat ze bedoelen. Er zijn diverse oorzaken die het communiceren moeilijk maken. Kinderen en begeleiders, die moeite hebben met communiceren, hebben baat bij symbolen, die interactie levendiger en gemakkelijker maken.

Bijvoorbeeld: Begeleider en kind leren elkaar goed kennen als zij 'gezamenlijk' symboliek ontwikkelen. Zo ontstonden het symbool Kroonkraanvogel, van origamivormen. Links op de afbeelding hieronder zien we 4D: De Dynamische MolenKroon, de Digitale TopEnvelop, de Daadkrachtige Doorstappers.

Rechts komt een Kroonkraanvogel met een Deelnemers BabbelBox aangevlogen. De babbelbox spoort het kind aan tot vrijuit praten en verbeelden van wat je denkt, om zo vanuit je eigen talent deel te nemen aan het leerproces. Zodat het kind uitdrukking kan geven aan zijn (recht op) inspraak met betrekking tot de ontwikkeling van zijn eigen unieke talenten.

Hieronder zien we de figuren Ori & Tatje, die brengen de 4K meervoudige Talent Intelligentie Kwaliteiten. Zo kunnen 4D en 4K voor de kinderen begrijpelijker en levendiger worden. Begeleider en kind wisselen kennis uit en motiveren elkaar om op zoek te gaan naar Talent.

Illustratie: TalentMatrix 4 K X 4 D TalentOntwikkeling

Begeleider en kind kunnen de ontwikkelingen qua interesses volgen met stickers in de matrix. Voor elke van de 256 variabelen uit de kennisbomen (pagina 12 en 13) kunnen verschillende stickers gemaakt worden.

Kleinere bomen ontstaan aan de hand van bijvoorbeeld de Roos van Leary met 32 gedragsvaardigheden. Dat geeft een kleinere hoeveelheid vaardigheden en is ook overzichtelijker. Dit kleine overzicht kan als het volledig is ingevuld, toegevoegd worden aan een van de totaalbomen. Zo wordt het curriculum vitae van het kind in één oogopslag zichtbaar.

Hieronder staat het prototype van de TalentMatrix.

Voor elk type kennisboom kan deze matrix gebruikt worden. Aan de titel kan de naam van een specifieke Talentboom worden toegevoegd, bijvoorbeeld 'Individueel Curriculum Vitae van.....' 2013', of 'Totaalboom voor Primair Onderwijs', of 'Lees-boom voor Startonderwijs'.

De vakken met de grote DxK zijn leeg als het kind samen met de begeleider de matrix gaat vullen.

4K Kwaliteiten & 4D Dimensies	Klaproos Kwalitati of Emotionale Intelligentie Quotiënt	Kamille Kwalitati of Intellectuele Intelligentie Quotiënt	Koolzaad Kwalitati of Fysieke Intelligentie Quotiënt	Korenbloem Kwalitati of Creatieve Intelligentie Quotiënt
Deelnaam Dimensie Babbelbox	KD	KD	KD	KD
Daadkracht Dimensie Doorstappers	KD	KD	KD	KD
Dimensie Dynamiek Molenkroon	KD	KD	KD	KD
Dimensie Digitaal Topenvelop	KD	KD	KD	KD

2.2 Onderzoeksvraag in vier fasen

De hoofdvraagstelling is opgedeeld in vier deelvragen, die als zodanig in vier onderzoeksfasen onderscheiden worden. In het onderzoeksvoorstel (pagina: 8 e.v.), is de vraagstelling gedetailleerd geformuleerd. In dit deel wordt nauwkeuriger beschreven hoe de vraagstelling in vier fasen tot zijn recht komt.

Vier onderzoek stadia

De hoofdvraag wordt in vier stadia onderzocht.

- 🍊 Een multimediair beschrijvend en visualiserend onderzoek met theoretische en empirische bevraging naar 4D x 4K gedragsfuncties met specifieke visualisering van hersenfuncties
- 🍊 Een multimediair ontwerponderzoek voor het ontwikkelen van een 4D x 4K werkmodel met de mogelijkheid om meetbare hersenfuncties te betrekken in vergelijkend onderzoek
- 🍊 Een multimediair 4D x 4K interventieonderzoek om te toetsen of het werkmodel vanzelfsprekend aansluit op de dagelijkse praktijk in het Startonderwijs
- 🍊 Een multimediair ontwerponderzoek voor het ontwikkelen van een 4D x 4K digitale applicatie en een digitaal internationaal leesnetwerk als 4D x 4K LEESboek

2.2.1. Eerste fase theoretisch en praktisch factorenonderzoek

Het onderzoek wordt ingeleid met een theoretisch onderzoek naar de vraag: Wat is de mate van kindinspraak en begeleideruitspraak, die leidt tot, 4 dimensies en 4 Kwaliteiten bij de ontluikende leesvaardigheid, van het twee- tot zesjarige kind, in de huidige starteducatie, in de regio West-Friesland? Deze vraag wordt beantwoord aan de hand van een multimediair beschrijvend en visualiserend onderzoek met theoretisch en empirisch onderzoek naar gedragsfuncties met visualisering van hersenfuncties. De instellingen die willen gaan werken met het TalentAlfabet en met TalentPrinten krijgen de nodige begeleiding via Workshops en Masterklassen. De scholen die zich willen houden aan de eigen aanpak worden als zodanig in kaart gebracht. De onderzoeker volgt hoe de hedendaagse ontwikkeling in de vier dimensies en vier kwaliteiten verloopt.

De mate van deelnemend onderwijs

Voor de mate van gelijkwaardig deelnemen, wordt gebruik gemaakt van het onderzoeksmodel 'De Participatieladder van Roger Hart'. Deze meet het democratische gehalte. De vragenlijsten die reeds ontwikkeld zijn voor de pilot 'burgerschap in basisonderwijs' worden in het onderzoek betrokken.

De mate van daadkrachtig onderwijs

Voor het onderzoek naar de kans op een daadkrachtig doorlopende lijn wordt de communicatie van voorschoolse educatie naar de eerste klas van de basisschool onderzocht. En op welke wijze dat wordt opgeslagen. 'Het referentiekader voor taalontwikkeling' van de Expertgroep van Meijerink biedt daarvoor doorlopende leerlijnen.

De mate van dynamisch onderwijs

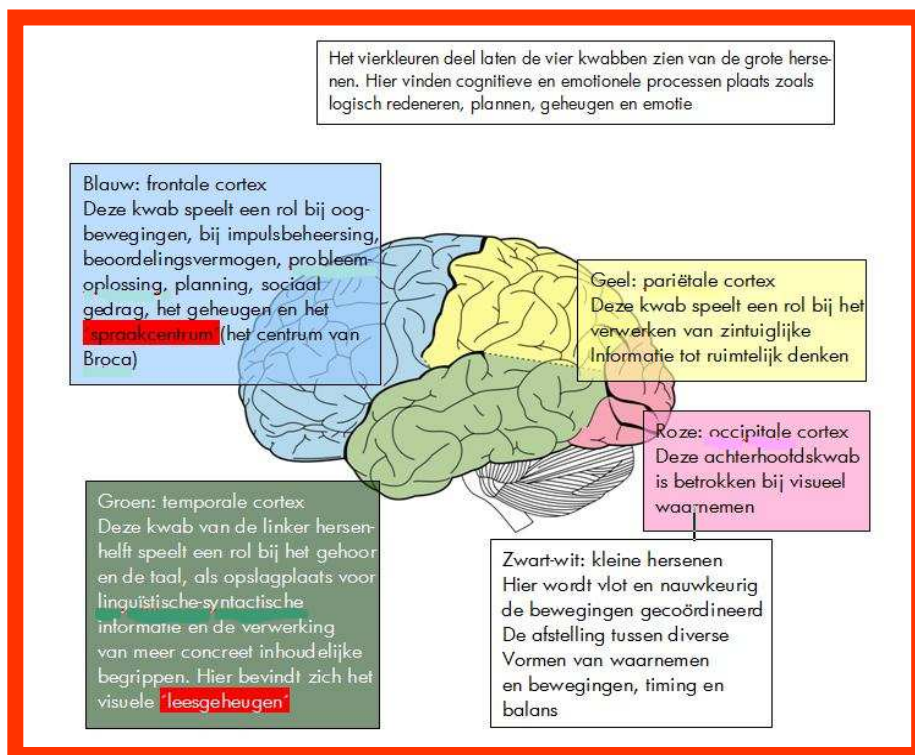
Aan de hand van de Smartcards van Kagan wordt onderzoek gedaan naar het aanspreken van meervoudige intelligenties.

De mate van digitaal onderwijs

Gezien de huidige digitale ontwikkelingen, is dit het onderdeel van het totale onderzoek dat de meeste aandacht zal vragen om zo adequaat mogelijk aan te sluiten op actuele ontwikkelingen. 'De digitale kennisboom' van Authier en Lévy (1992) biedt mogelijkheden om ontwikkelingslijnen digitaal te volgen. De kennisbomen die in dit onderzoeksmodel worden gepresenteerd zijn ontstaan op basis van een bezoek aan een onderwijscongres in 1995 in Nantes, in Frankrijk. Hier toonde Pierre Lévy het ontwikkelde onderwijsmodel 'Les arbres de connaissances', dat aanstuurt op een digitale pas met het volledige curriculum. De Universiteit van Nantes (Frans: Université de Nantes) had toen de volledige leerstof voor het basisonderwijs gedetailleerd digitaal geanalyseerd. http://www.cite-sciences.fr/francais/web_cite/informer/tec_met/scate/handbook_trees-knowledge.pdf

Het beeldend materiaal waarop Fasten anticipeert komt voort uit de interesse voor een drie dimensionale benadering van het kind, die Fasten demonstreert sinds 1970 zoals in haar afstudeerscriptie voor de PABO: 'Ludische Vorming voor het kind via onderwijs' en sinds 2013 op haar nieuwste website: www.fasten4.nl. De digitale dimensie is daarbij gekomen sinds 1985.

Een bijzonder fascinerend gevolg van de digitaliserende onderzoekswereld is de verbeelding van leesfuncties in de hersenen. Hersenonderzoek is in een vergevorderd stadium. Men kent een deel van de functies en de relaties tussen functies. In het kader van dit promotieonderzoek is het de vraag in welke mate de verbeelding van het ontluikend lezen mogelijk is. Hieronder is in grove lijnen uiteengezet wat grofweg de functies zijn. De twee leesgedeeltes zijn rood gemarkeerd.

Dit overzicht is gemaakt met behulp van gegevens uit Wikipedia

2.2.2 Tweede fase interventiemodel deelnemend ontwikkelen

In de tweede fase, de ontwerpfase wordt op basis van de onderzoeksresultaten uit de eerste fase een interventiemodel ontwikkeld. Centraal staat daarbij de vraag: Welk kort, krachtig en simpel toepasbaar digitale interventiemodel, met een optimale inbreng van zowel kind als begeleider, ontstaat op basis van de 4D onderzoeksresultaten uit de eerste fase?

2.2.3 Derde fase interventiemodel toetsen aan de praktijk

In de derde fase, de interventiefase van het onderzoek, vormt het in fase twee ontwikkelde interventiemodel, de sleutel van het interventieonderzoek. Het interventiemodel heeft twee mogelijkheden. Een analoge en een digitale. Zowel de analoge aanpak als de eerste versies van de digital app worden getoetst aan de praktijk. Kinderen, begeleiders, ouders en andere betrokkenen worden in verband met het interventiemodel geobserveerd tijdens interactieve leermomenten en ondervraagd met behulp van kwalitatieve interviews over de waarde van het interventiemodel als wetenschappelijk maatwerk op de dagelijkse onderwijspraktijk. De gegevens van de observaties worden geanalyseerd met behulp van multilevel regressie analyses.

2.2.4 Vierde fase digitale app ontwikkelen en verspreiden

De slotvraag naar de mate van generatief zijn van het interventiemodel bepaald de mate van universaliteit. Een goed interventiemodel moet generatief en klassiek zijn. In de laatste fase wordt bekeken of de ontwikkelde app wereldwijd ingezet kan worden als leesmodel en of er voldoende afname is van het model. Oftewel of het aanslaat.

3 Onderzoeksopzet

3.1 Inleiding

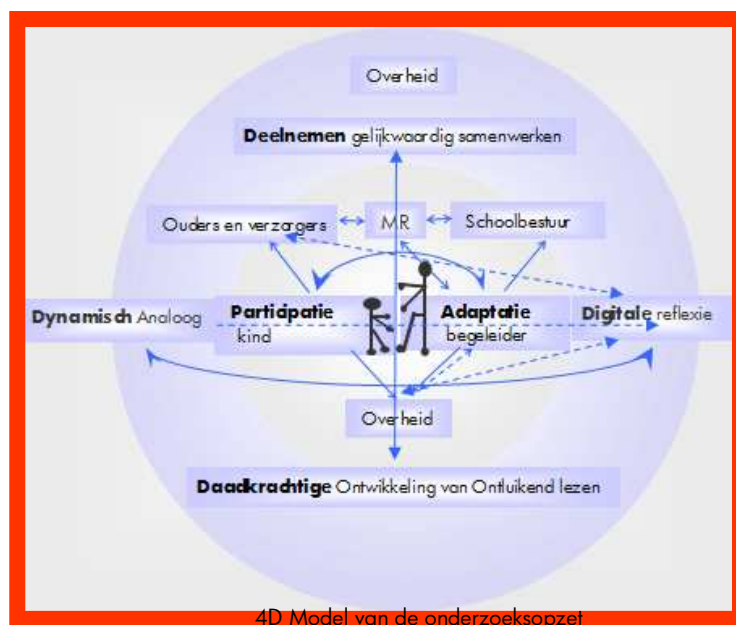
De hoofdvraag van het onderzoek: ‘Welk interventiemodel kan bij de starteducaties van de regio West-Friesland, de dynamiek van het gezamenlijk deelnemen van het kind met inspraak en de begeleider met uitspraak, leiden tot succesvol 4D x 4K onderwijs, op het gebied van leesvaardigheid bij ontluikend lezen van twee tot zesjarigen,?’ wordt onderzocht:

- 🍊 In relatie met bestaande wetenschappelijke literatuur als theoretisch onderzoek
- 🍊 Voor wat betreft het leesontwikkelinggedrag aan de hand van een vergelijkend empirisch kwalitatief veldonderzoek, aangevuld met enquêteonderzoek.

Ter aanvulling en nadere uitwerking wordt onderzocht:

- 🍊 In hoeverre de hersenfuncties in beeld gebracht kunnen worden met behulp van laboratoriumonderzoek.
- 🍊 In hoeverre de ontwikkeling van de 4D x 4K LEESapp en het LEESboek digitaal technisch uitvoerbaar is.

Hieronder volgt het model van de onderzoeksopzet met een overzicht van alle betrokkenen in het onderzoek. Het is de bedoeling dat alle participanten bijdragen aan het ontwikkelen van een nieuw 4D x 4K interventiemodel voor ontluikend lezen. De basis van het model wordt gelegd met een authentiek TalentAlfabet, dat ieder kind gerelateerd aan het eigen talent ontwikkelt. Het TalentAlfabet wordt analoog en digitaal uitgewerkt en vastgelegd van een persoonlijk beleefd TalentMoment naar een tastbaar TalentBeeld, naar een TalentPrent in een plat vlak, tot een multimediale TalentPrint. Het model, moet zo bijgesteld worden, dat het naadloos aansluit op de orde van de dag in Start Educatie. Zodat het als vanzelfsprekend wordt toegepast, omdat de nieuwe manier van werken met het nieuwe interventiemodel, niet mag worden ervaren als een extra energie of tijdsinvestering. Het is de bedoeling dat het digitaal opslaan van analoog werk naadloos aansluit op het dagprogramma van de Start Educatie.

In het model van alle betrokkenen bij het onderzoek zien we: bovenaan centraal 'de Overheid' als promotor en hoofdverantwoordelijke van onderwijs voor iedereen. De 'Deelnemende' gelijkwaardige samenwerking tussen kind en begeleider, staat daar centraal onder. In een rechtstreekse verbinding met het doel de 'Daadkrachtige' ontwikkeling van ontlukend lezen. Participatie van het kind en Adaptatie van de begeleider staan centraal als het middelpunt van aandacht. Op de achtergrond in een driehoeksverhouding: Ouders en verzorgers, het Instellingenbestuur en de Overheid. De Medezeggenschapsraad (MR) legt het verband tussen de ouders en het schoolbestuur enerzijds en anderzijds met de begeleider. De begeleider communiceert met het schoolbestuur via de MR. De MR is door de overheid in het leven geroepen om de inspraak van ouders, leerlingen en begeleiders mogelijk te maken.

In de huidige tijd mogen kinderen in Nederland in principe deelnemen aan het MR overleg. In het voortgezet onderwijs participeren leerlingen daadwerkelijk in de MR. In de basisschool komt dit aan de orde tijdens thema's als burgerschap. Wat er met inspraak van twee tot zesjarigen gebeurt is nog niet duidelijk onderzocht. We zien steeds vaker dat steeds jongere leerlingen en kinderen worden betrokken in bijvoorbeeld gemeenteraadsbijeenkomsten. Bijv.:

in april 2013 In Terlingen http://www.teylingen.nl/ris/Meepraten_meedoen/Kindergemeenteraad

in 2012 in Laarne: http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=BLWPO_20120926_002

in 2012 en 2013 in Schiedam: <http://issuu.com/stichtingkikr/docs/schavuitagenda2>

Het is in ons onderzoek een uitdaging om te overwegen en te bediscussiëren of er een mogelijkheid is dat kinderen van twee tot zes jaar inspraak hebben in hun eigen leesontwikkeling op basis van hun natuurlijk talent.

De pijlen die verbonden zijn met digitaal reflecteren zijn gestippeld. De verschillen in digitale ontwikkeling verschillen per instelling. De overheid probeert de rechtstreekse relatie met begeleiders, via een digitale weg, te stimuleren. Het kennisnet geeft iedere begeleider en kind de gelegenheid om te communiceren. Begeleiders kunnen zo bijvoorbeeld hun zelfontwikkelde leermethoden aan collega's ter beschikking stellen. Alle kinderen van het Nederlandse onderwijs worden in de gelegenheid gesteld om een eigen website via kennisnet te plaatsen. Dat zou een mogelijkheid kunnen bieden om de authentieke digitale reflexie van alle kinderen landelijk te verzamelen en toegankelijk te maken. Daarom is het van belang dat in het digitale portfolio de producten worden geplaatst waarvan men denkt dat er iets in staat dat voor anderen interessant zou kunnen zijn. Educatie wordt zo EduTainment. De relatie overheid- begeleider en de digitale reflexie is met stippelpijlen aangegeven omdat de ontwikkeling daarvan nog in volle gang is.

Tussen de ouders en de instelling is recent een nieuwe ontwikkeling geïntroduceerd. Via www.digiduif.nl kunnen ouders en begeleiders rechtstreeks en per direct met elkaar communiceren, op initiatief van de instelling. Dat gebeurt via SMS berichten en via E-mail berichten. Voor ouders die moeite hebben met lezen is de functie spraak toegevoegd. Met behulp van dit medium is het wellicht mogelijk om ouders te betrekken.

In de verschillende fasen zal het van belang zijn dat Fasten een beroep kan doen op verschillende onderzoeksdisciplines. Als buiten-promovendus gaat Fasten te rade bij universiteiten die gespecialiseerd zijn in de disciplines digitale technieken(bijvoorbeeld Delft, Stanford en Harvard), hersenonderzoek (bijvoorbeeld Amsterdam en Groningen), leesvaardigheidsonderzoek (bijvoorbeeld Twente en Groningen) en medeburgerschaponderzoek (bijvoorbeeld Utrecht). Om op een tijdeigen manier hoogleraren van universiteiten te bereiken plaatst Fasten dit concept promotievoorstel als PDF op haar website, Twitter, Facebook en LinkedIn.

De instellingen van Starteducatie van de regio West-Friesland worden als onderzoeksgroep uitgenodigd om deel te nemen. De onderzoeksdoelgroep wordt aan de hand van instelling- en websitebezoeken benaderd. Het onderzoek richt zich op multimediale zelfevaluatie-rapportages, kwalitatieve interviewreportages en met behulp van digitale vragenlijsten kunnen vele mogelijke betrokkenen betrokken worden bij het onderzoek. Bij de onderzoeksgroep worden kinderen, begeleiders, ouders, management, schoolbestuur- en medezeggenschaps-raadsleden betrokken. Als zodanig zijn de hoofdvraag en deelvragen geformuleerd. Naast theoretisch onderzoek benaderen we de praktijk zoals die voor iedereen, in schoolplannen en schoolgidsen en eventueel de inspectierapporten, wordt gepresenteerd.

3.1.1 Schoolplannen onderzoek

Aan de hand van de schoolplannen van de bijna honderd Westfriese instellingen worden stimulerende en risicofactoren geselecteerd. Het gaat daarbij om Dynamische, Deelnemende, Daadkrachtig en Digitale factoren van de kind-begeleider-interactie bij de ontluikende leesvaardigheidsontwikkeling van twee tot zesjarigen. Een instelling moet in het schoolplan verantwoording geven als waarborg van kwaliteit voor het kind. Aan de hand van de factoren die in de schoolplannen staan wordt een empirische vragenlijst opgesteld om te onderzoeken in hoeverre de tekst uit het schoolplan overeenkomt met 4D. Via een enquête en kwalitatieve vraaggesprekken worden de bevindingen in het schoolplan getoetst aan de praktijk. Dan kan er met behulp van een Multiple regressieanalyse worden bepaald welke factoren van belang zijn voor het slagen van een kwalitatieve gelijkwaardige in- en uitspraakrelatie tussen het kind en de begeleider.

3.1.2 Schoolgidsen onderzoek

Naast een schoolplan heeft elke instelling een schoolgids. Aan de hand van de schoolgidsen wordt onderzoek gedaan naar de resultaten die de instellingen behalen. De rol van de leraar, de ouders en het bestuur wordt in relatie gebracht met de ontluikende leesontwikkeling. Het is de bedoeling dat alle betrokkenen na een eerste theoretische zoektocht, worden betrokken in het onderzoek, zodat er ook ruimte is voor kansrijke creatieve ideeën en niet eerder beschreven leesonderwijservaringen. Dit geldt ook van betrokkenen die wat verder van het onderwijsleerproces afstaan. De kinderen worden eveneens volwaardig betrokken in het onderzoek. Zij worden geïnterviewd en geobserveerd.

Een eerste grove bestudering van de schoolgidsen van de in het onderzoek betrokken scholen laat al zien dat de scholen zich verschillend profileren. Een kwart van de scholen presenteert zich via de eigen schoolwebsite met een eigen identiteit, die wijst op specifieke beleidskeuzes. De meeste scholen werken tamelijk klassikaal: in de groepen 3 t/m 8 volgens het leerstofjaar-klassenmodel; in de groepen 1 en 2 met heterogeen ontwikkelingsgericht onderwijs.

Er zijn een aantal scholen die een geheel eigen profiel hebben ontwikkeld zoals:

de Deltaschool, Taalpilotschool, School met de Schatkist, School met het lettergroeiboek, School voor ondernemend leren, School met wisselende niveaugroepen, School met digitale programma's, School met de digiduif, School voor maatwerk, School voor burgerschapskunde, School met maatjesklassen, School met inspraak, School met talentenklassen, School voor individueel onderwijs, School met klassenmanagement, Werken met het GLP-model, Kindvolgend onderwijs, Inclusief onderwijs, Adaptief onderwijs, Het Bredeschool concept.

West-Friesland kent instellingen met verschillende soorten traditionele vernieuwingsscholen zoals: Dalton Onderwijs, Jenaplan Onderwijs, Montessorionderwijs, Vrijeschool Onderwijs. In deze regio ontbreken een internationale School en het Freinetonderwijs.

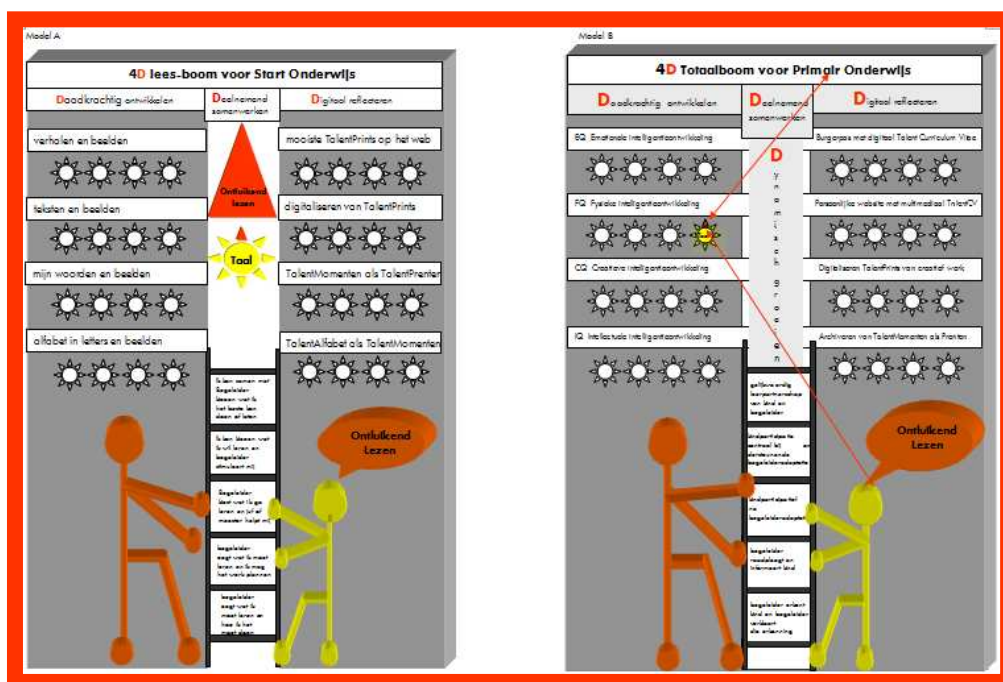
De schoolplannen en schoolgidsen van deze twee typen onderwijs, die wel elders in Noord-Holland aanwezig zijn, zullen vergeleken worden. Om te kijken of op deze twee instellingen essentiële factoren bestaan die de ontwikkeling van 4Dimensionaal Onderwijs extra zouden kunnen ondersteunen.

3.1.3 Inspectierapportages

Het is de vraag of de scholen inzage geven in de inspectierapporten. Als dat zo is dan kunnen de passende factoren betrokken worden bij het onderzoeksverslag. Via inspectie kunnen wel de variabelen van het onderzoek en de vragenlijsten opgevraagd worden. Fasten heeft al een aantal inspectieverslagen doorgenomen, terwijl zij werkzaam was op verschillende scholen als interim-directeur.

3.1.4 Twee kennisbomen

De twee hieronder afgebeelde kennisbomen bevatten de 4 Dimensies en de 4 Kwaliteiten van onderwijs die in dit onderzoek te betrekken. Door de websites van de scholen te bestuderen, kan er theoretisch al worden vastgelegd, welke elementen er reeds in de instellingencultuur zijn opgenomen.

Op pagina 14 en 15 staan de twee kennisboom modellen paginagroot afgedrukt. De rechter kennisboom betreft het hele basisschool curriculum. Ons onderzoek richt zich met name op Model A. Dat zal dan ook grotendeels vergeleken worden met het schoolcurriculum dat de afzonderlijke scholen gebruiken. Alleen wanneer blijkt, dat de kennisboom van het startonderwijs niet aansluit, dan kan gekeken worden of er meer relatie is met het reguliere basisonderwijs. Het is de bedoeling dat het fenomeen Startonderwijs zoveel mogelijk in beeld wordt gebracht. Zo dat de participerende instellingen, op het onderzoeksgebied van Talent = 4D x 4K, met elkaar vergeleken kunnen worden.

Ontluikend lezen is een van de 256 zaadjes van deze digitale kennisboom. Van elk zaadje kun je Een aparte kennisboom maken met 256 zaadjes. Dat betekent $256 \times 256 = 65.536$ kansen om TalentMomenten te ontwikkelen. En deze boom gaat alleen nog maar over het Primair Onderwijs.

4. Methodische verantwoording

4.1 Inleiding

Dit multidisciplinair onderzoek biedt wetenschappelijk maatwerk in de vorm van een eenvoudig te gebruiken werkmodel, dat raakvlakken heeft met verschillende disciplines. Een zogenaamd vierdimensionaal (4D) model dat een start maakt bij aanvang van leesontwikkeling in startonderwijs en dat uiteindelijk de kans biedt om het voor alle vakken tijdens de hele schoolloopbaan te gebruiken met het oog op de dimensies: Daadkrachtig, Dynamisch en Digitaal Deelnemen (4D). Het onderzoek richt zich alleen op de fase van twee tot zes jarigen in het startonderwijs. Op weg naar een digitaal Curriculum Vitae voor elk deelnemend kind van twee tot zes jaar, met het oog op ontluikende taalontwikkeling.

Twee soorten instellingen worden vergeleken. Instellingen die willen meewerken aan het 4D Talent Alfabet Model en instellingen die niet deel willen nemen aan de ontwikkeling van het model, maar wel deel willen nemen aan het vergelijkend onderzoek. De instellingen die helemaal niet mee willen doen worden als zodanig in het gehele onderzoek in kaart gebracht.

Het werkelijke onderzoek richt zich op een vergelijk van instellingen die volgens de bestaande methodes werken en de instellingen waar de kinderen samen met begeleiders het 4D TalentAlfabet Interventiemodel ontwikkelen en tegelijkertijd voor elk kind een digitaal Curriculum Vitae invoeren. Oftewel een vergelijking tussen instellingen die wel of niet meewerken aan het nieuwe interventiemodel. De instellingen bepalen zelf hun keuze uit meedoen met de ontwikkeling van het interventiemodel, meedoen zonder het interventiemodel, met de eigen methode voor ontluikend lezen of in het geheel niet participeren aan het onderzoek. Alle instellingen van West-Friesland worden persoonlijk bezocht met de vraag of zij wel of niet willen participeren. Er wordt gekeken in welke instellingen kinderen van twee tot zes jaar vertoeven met hun begeleiders en of het mogelijk is om het interventietraject volledig af te ronden ook al veranderen zij de komende vier jaar van instellingen. De meeste kinderen zullen in die eerste vier jaar meer dan één instelling bezoeken. Omdat geïntegreerd regulier startonderwijs voor kinderen van twee tot vier jaar nog niet bestaat.

De data wordt verzameld aan de hand van veldonderzoek naar gedragswaarneming van het kind en zijn begeleider met behulp van multimediale middelen in een multidisciplinaire wetenschappelijke context. Daarnaast komt er data van fysiek onderzoek naar de werking van de leesfuncties in de hersenen. Deze kwalitatieve data wordt aangevuld met de data van een kwantitatief enquête onderzoek.

Zoals we eerder vermeldden, meten we:

- 🍊 Deelnemen: de democratische samenwerking aan de hand van de ladder van Hart, en het persoonlijk emotionele deelnemen aan de hand van de Roos van Leary,
- 🍊 Daadkracht: de cognitieve daadkracht aan de hand van leerlijnen van Meijerink en de fysieke daadkracht aan de hand van observatieformulieren
- 🍊 Dynamiek: de 4 Kwaliteiten van dynamisch de talenten ontwikkelen aan de hand van de Smartcards van Kagan

🍊 de digitale mate ontwikkelen aan de hand van kennisbomen van Levy en Authier. Met de door Fasten ontwikkelde kennisbomen en de Talentcyclus: Van TalentMoment, naar Talentbeeld, naar TalentPrent en TalentPrint.

De data van waarneembaar gedrag en de data van het hersenonderzoek worden met een Talent kruistabel van 4D x 4K. De interne en externe validiteit wordt vooraf en achteraf gecontroleerd.

4.1.1 Wetenschappelijke betekenis

Dit promotieonderzoek kan van wetenschappelijke betekenis zijn ter aanvulling van onderzoek dat reeds is verricht binnen het kader van Vroeg Voorschoolse Educatie met het oog op achterstand in de taalontwikkeling. Met dit onderzoek wordt de focus gericht op een gemakkelijk toepasbare mogelijkheid tot talentontwikkeling voor elk kind van jongsafaan.

Dat betekent dat kinderen van jongsafaan worden uitgedaagd om op zoek te gaan naar het authentieke talent, dat zij van nature van huis uit hebben meegekregen. Door talent van jongsafaan uit te dagen wordt de kans op excelleren van talent vergroot. Het Nederlandse onderwijs wordt door vergelijkend wetenschappelijk onderzoek uitgedaagd om zich te verbeteren. Uit internationaal onderzoek is gebleken dat het Nederlandse onderwijs te weinig aanstuurt op excelleren en dat het Nederlandse onderwijs door de aandacht te richten op achterstandsleerlingen, het risico in zich draagt om leerlingen te discrimineren.

4.1.2 Hypotheses

De hoofdhypothese luidt: Talent dat je waarneembaar maakt en deelt, leidt tot een meerwaarde van Talent. De hypothesen op basis waarvan dit onderzoek plaatsvindt zullen niet allen aangetoond kunnen worden omdat die van fundamentele aard zijn en wereldomvattend. De onderzoekshypothese luidt:

Wanneer in het Startonderwijs, het kind van twee tot zes jaar TalentMomenten in de vorm van TalentPrinten verzamelt in een Talent Curriculum Vitae, dan kan het kind aan de hand van een Eigen Talent Alfabet tijdens de fase van Ontluikend Lezen, zichzelf leren lezen op een Talent Authentieke manier.

Daarna zal het kind zelf steeds beter vat kunnen krijgen op het ontwikkelen van het volledige Authentieke TalentPalet, dat het van nature heeft meegekregen. Omdat het kind kan bladeren door het vastgelegde Talentoverzicht. In het kort komt de veronderstelling erop neer dat het interventiemodel bijdraagt tot een verbetering van authentieke talentvolle leesontwikkeling. Het is uiteindelijk de bedoeling dat het interventiemodel resulteert in een soort wereldwijd verspreidbare en vertaalbare universele Leesapp met een soort LEESboek als een sociaal netwerk. De leesapp stelt een ieder in staat om het Eigen Unieke Talent Curriculum Vitae levenslang op te bouwen. Via het LEESboek kunnen mensen communiceren over Talent, coöperatief samenwerken met Talent en Talent uitwisselen.

4.1.3 De mate van originaliteit

Het doel is dat begeleiders het interventiemodel als tamelijk vanzelfsprekend zullen ervaren.

Dat de toepasbaarheid en de continuïteit voor zich spreekt. Bij wijze van spreken: zoals een ieder dagelijks zijn tanden poetst zo houdt een ieder zijn digitale Talent Curriculum Vitae bij. De originaliteit schuilt dan in de universele vorm van toepasbaarheid. Het onderwerp van onderzoek is op basis van veertig jaar professioneel deelnemen aan het onderwijs ontstaan. De mate van originaliteit is moeilijk te meten omdat de onderzoeker in die veertig jaar bijzonder veel verschillende impulsen heeft mogen ervaren. De onderzoeker heeft op meer dan vijfentwintig scholen professioneel geparticipeerd. Werkzaamheden als oprichtingsdirecteur van een basisschool met een 'eigen' schoolplan; interim-directeur op diverse scholen in Noord-Holland; leraar en docent op de basisschool, voortgezet onderwijs, middelbaar onderwijs en hoger onderwijs, pedagogisch adviseur in de kinderdagopvang. Wat betreft de mate van originaliteit sluit Fasten zich graag aan bij Isaacson die de biografie van Steve Jobs schreef. Hij legt uit waarom de winst van Apple werd ervaren als een van de grootste diefstallen. Jobs zou met trots hebben geantwoord: Picasso heeft het eens uitgelegd met de woorden 'Goeie kunstenaars kopiëren en grote kunstenaars stelen'. In Apple's commercial 'Think Different' van 1997 stond: 'De mensen die zo gek zijn om te denken dat zij de wereld kunnen veranderen, zijn degenen die het doen.' Volgens Fasten krijgt ieder mens, van nature, originele gedachten aangereikt, het is echter nooit duidelijk in hoeverre dezelfde ideeën bij verschillende mensen als een soort stroming tegelijk binnen komen. Fasten hecht aan serieus werken aan talenten en daar gaat zij voor.

Voor zover Fasten kan nagaan is het haar idee om te spreken van het TalentAlfabet, Talent van Foetus tot Pierlala, TalentMoment, TalentBeeld, TalentPrent, TalentPrint en Talent Curriculum Vitae. Ook de symboliek van de twee leermaatjes Ori & Tatie, de KroonKraanVogel met 4 Dimensies en 4 Kwaliteiten, komen uit haar brein. De verbeelding van de kennisbomen in combinatie met de vier dimensies Doorlopend Dynamisch en Digitaal Deelnemen is authentiek. De 4 Dimensies kregen vorm in de Babbelbox, de Doorlopers, de MolenKroon en de TopEnvelop. De 4 Kwaliteiten kregen 4 K-bloem symbolen: Kamille voor Intellectuele intelligentie als IQ, Koolzaad voor Fysieke intelligentie als FQ, Klaproos voor Emotionele intelligentie als EQ en Korenbloem voor Creatieve Intelligentie als CQ. Deze ideeën vinden hun oorsprong doorgaans dankzij het lezen van vakliteratuur, het bestuderen van de natuur en als kunstliefhebber.

Fasten heeft veel moeite gedaan om haar authentieke onderwijstalenten zo optimaal mogelijk te ontplooien. Ruim veertig jaar professionele onderrichtservaring op alle niveaus in het onderwijs. Als 'blijvend gehuwde' vrouw met 'eigen' kinderen werd Fasten tot haar professionele genoeg van het kastje naar de muur uitgedaagd. De annuïteit bij arbeidsvoorwaarden van het zittend personeel heeft haar de kansen op arbeidsrechten met financiële genoegdoening grotendeels ontnomen. Daarvoor in de plaats is een emotioneel zeer bevredigende boeiende en diverse onderwijsloopbaan ontstaan. Het divers werken heeft haar nieuwsgierigheid voortdurend geprikkeld. Zij werkte als leraar, muzisch consulente, oprichtingsdirecteur en interim directeur in diverse typen en soorten basisonderwijs, daadwerkelijk lesgevend in alle groepen van 1 tot 8. Vervolgens werkte zij in het voortgezet onderwijs VMBO, HAVO, VWO, MBO als leraar Nederlands en in het HBO als docent Nederlands, pedagogiek, internationale betrekkingen en jeugdparticipatie. Pas tijdens een van haar laatste banen, van haar gehele loopbaan, werkte ze als pedagoge in de kinderopvang. Pas toen ontdekte zij dat er in de eerste levensjaren al veel van talent teloor gaat omdat dat niet adequaat wordt ontwikkeld en bijgehouden. Fasten kreeg pas toen het idee, dat je kunt 'terugkomen' op talenten die je van jongsafaan in een curriculum vitae vastlegt. Bladerend door een boek met TalentPrints houd je de relatie met je eigen talenten levend. Deze vondst ervaart Fasten als het meest origineel.

Naast het werken heeft Fasten haar deskundigheid doorlopend geschoold en tot op heden afgerond op wetenschappelijk doctoraal niveau. Dit promotieonderzoek moet de kroon op een ervaringsrijke onderwijsloopbaan worden. Dan heeft Fasten een levenslang traject gevolgd om dankzij dit promotieonderzoek op de top van de onderwijsladder te komen.

4.1.4 Nationale betekenis

Weel e.a. (2010) onderzochten de ontwikkeling van de steden in Nederland met het oog op 2040. Zij verwachten dat steden knooppunten worden. Zo'n ontwikkeling zou slechts mogelijk zijn met geavanceerde onderwijsontwikkelingen. Het is dientengevolge de vraag hoe geavanceerd het onderwijs buiten die grootstedelijke gebieden zal zijn.

Dit promotieonderzoek wordt uitgevoerd binnen het domein van een niet-grootstedelijk gebied: de regio West-Friesland in Noord-Holland. Deze regio kent een kleine honderd scholen van verschillende typen en soorten basisscholen en kinderopvang, die vallen onder Breed Primair Onderwijs inclusief kinderopvang en Vroege Voorschoolse Educatie. In dit onderzoek gebruiken we daarvoor de term Startonderwijs van twee tot zesjarigen.

De onderzoeksgegevens van dit niet-grootstedelijk gebied kunnen in de toekomst vergeleken worden met grootstedelijke gebieden.

Internationale betekenis

De belangrijkste betekenis van het onderzoek kan zijn dat het Nederlandse onderwijs in vergelijking met het internationale onderwijs meer aanstuurt op het excelleren van authentiek Talent. Het gevolg daarvan kan zijn dat het Nederlandse onderwijs, dat gezakt is naar de zevende plaats, weer stijgt op de internationale ranglijst naar de top vijf. Hoe hoger het Nederlandse onderwijs op de internationale ranglijst staat, des te groter is de internationale betekenis van het Nederlandse onderwijs.

Zou het waarneembaar maken van menselijk talent en het delen van elkaars talent een opening geven naar een nieuwe economie? Waarbij het talent niet langer wordt vertaald in materiële zaken, zoals geld, maar in levensechte waarden van het menselijk talent.

Het talent, dat ieder mens van nature in zich draagt als een complex TalentPalet, waarvoor je een levenlang de tijd krijgt om dat te ontwikkelen. Zou het menselijk talent kunnen leiden tot een Dynamisch, Daadkrachtig en Digitaal Deelnemen aan een gelijkwaardige duurzame economie voor allen?

Strategische bijdrage

Het onderzoek bij jonge leerlingen staat nog in de kinderschoenen. De gegevens van voorschoolse instanties beperken zich over het algemeen tot fysieke gegevens van de kinderen. Bij onderzoek naar de omstandigheden van kinderen in kinderdagverblijven beperkt zich tot onderzoek naar de veiligheid van de kinderen. De educatieve belangstelling is met de verhoging van de professionele opleidingseisen van de participanten in kinderdagverblijven, groeiende. Literatuuronderzoek heeft uitgewezen dat er weinig of nagenoeg geen onderzoek is gedaan naar de taalontwikkeling bij beginnend onderwijs van drie en vierjarigen. De literatuur van Schaerlaekens (1973-1976) is wellicht interessant om in het onderzoek te betrekken. Een ander rapport dat betrokken kan worden is Rapport over een onder-

zoek naar de woordenschat van leerlingen van een aantal openbare scholen te Rotterdam ingesteld bij hun toelating tot de aanvangsklassen van deze scholen in maart en september 1938. Het is interessant om theoretisch dit klassieke onderzoek, als een arbeidsintensief wetenschappelijk ontwerp, te betrekken.

Er is inmiddels wel veel geïnvesteerd in onderzoek naar Vroegschoolse Educatie met het oog op leerlingen met een taalachterstand. De adaptieve leraar in relatie met de participerende leerling en de vier dimensies die hier worden onderzocht zijn als zodanig nieuw en dragen bij tot vernieuwende inzichten.

Dit onderzoek is een bewust strategische keuze om de aandacht te vestigen niet op achterstanden of 'onmogelijkheden' van kinderen maar op ontluikende mogelijkheden, die gebaat zijn bij observatie en multimediale digitale registratie opdat men de waarde ontdekt van het digitaal terugzien van talentvolle acties en reacties.

In dit voorstel is de onderlinge samenwerking tussen kinderen in groepen onderling buiten beschouwing gelaten, omdat het de complexiteit zou vergroten. Fasten heeft hier bewust voor gekozen omdat wetenschappelijk al eerder is aangetoond dat de waarde van coöperatief samenwerken op basis van talenten meerwaarde oplevert. Als dit onderwerp erbij betrokken moet worden dan zal dat uiteraard niet nagelaten worden.

Verspreiding van de onderzoeksgegevens

Na elke van de vier fases van onderzoek wordt een wetenschappelijk artikel geschreven en gepubliceerd in zowel een Nederlands tijdschrift als een Engels, Frans, Duits, Spaans, Italiaans, Chinees en Japans pedagogisch of onderwijskundig tijdschrift. Het volledige proefschrift wordt geplaatst op de website www.fasten.nl. Die site is sinds 03-03-2013 op het wegnet en zal voortdurend worden aangevuld met multimediapresentaties, zodat workshops over het onderwerp TalentPrints wereldwijd digitaal gepresenteerd kunnen worden. Op de PABO's in Nederland zal Fasten persoonlijke workshops aanbieden, die als aanbod reeds zijn opgenomen en geplaatst op de website.

De deelnemende instellingen worden via Kennisnet en Leraar 24 benaderd. Fasten stelt zich beschikbaar om op de deelnemende instellingen aan kinderen en begeleiders workshops te geven over Talentontwikkeling met een Talentalfabet. Dat kan ingepast worden in het dagelijkse programma van de deelnemers. De interactieve website www.fasten4.nl, sinds 03-03-2013 openbaar, biedt aanvullende communicatiemogelijkheden. Vanaf 20-08-2013 staat dit voorstel daar op. Juist op deze dag koppen verschillende kranten op hun voorpagina, dat Amsterdam het onderwijs aan kinderen van 2,5 jaar integraal binnen onderwijs wil invoeren. Dat is de eerste keer dat Fasten tijdens haar meer dan, veertig jaar lange onderwijs loopbaan, via nieuwsmedia is geïntegreerd op geïntegreerd onderwijs voor die leeftijdscategorie.

Fasten is op zoek naar begeleidende hoogleraren die buitenpromovendus Fasten als promotoren verder gaan begeleiden met dit conceptvoorstel.

Om zoveel mogelijk kansen op begeleiding te creëren plaatst Fasten het conceptonderzoeksvorstel niet alleen op haar website, maar ook op Twitter, Facebook en LinkedIn. Tot slot mailt zij de mensen die niet via de media te bereiken zijn.

Bij het structureren van ontwikkelingen is een adequate Informatica ontwikkeling van belang.

De betekenis van de informatica ontwikkeling leerde Fasten sinds 1980 door landelijke informatiedagen via de Freinetbeweging. Later plukte zij, tijdens de universitaire opleiding en bij het werken op de Hogeschool, daarvan de vruchten. Fasten volgt de ontwikkelingen van een digitaal leerlingvolgsysteem in de vorm van digitale portfolio's, of zelfs Curriculum Vitaes van jongs Afaan.

Het is in het onderwijs heel moeilijk om tegemoet te komen aan de individuele behoeftes van het kind en er tegelijk voor te zorgen dat ouders zien dat hun kind zich daadkrachtig ontwikkelt op een manier die bij hen past. Een goed leerlingvolgsysteem leidt tot een goed inzicht voor de ouders, de begeleiders en het kind zelf. Dat werkt stimulerend en motiverend voor alle betrokkenen. Het gesprek met de kinderen, ouders en collega's gaat dan over zichtbare prestaties en aantoonbare verbeterpunten. Het interventie model, dat voortkomt uit het onderzoek, draagt bij aan een objectieve democratische communicatie over een voortdurende positieve voortgang van talentenontwikkeling.

Innovatie en implementatie

De overgang van een klassikale aanbieding van taalontwikkelingleerstof naar het leveren van maatwerk in het Nederlandse basisonderwijs staat nog in de kinderschoenen. De komende jaren zullen het klassikale digitale schoolborden en de individuele iPad de school bereiken. Het is de vraag hoe deze mediaverrijking bij het kind van jongsafaan de mogelijkheid biedt om doorlopend dynamisch digitaal deel te nemen aan onderwijs. Hoe kun je multimedia op een kindvriendelijke en natuurlijke wijze, van meet af aan, inpassen in de onderwijsloopbaan. Op de dag dat dit concept promotievoorstel wordt verspreid staat er voor het eerst tijdens de meer dan veertig jaar lange professionele onderwijsloopbaan op de voorpagina, dat Amsterdam onderwijs vanaf 2,5 jaar wil integreren in het Primair Onderwijs. Fasten kwam er zelf ook pas aan het eind van haar loopbaan achter, dat er veel talent verloren gaat in de eerste levensjaren van het kind. Zij dankt dat inzicht aan een baan in de kinderopvang en als actief oppassende oma van haar kleinkinderen. De kinderopvang is vooral bezig met veilig opvangen en het kind kan al heel veel zelf ontwikkelen als de omgeving daartoe uitdaagt.

Als een persoonlijke iPad de plaats van een schoolschrift inneemt, dan is elke school en ieder kind met behulp van ouders en begeleiders in staat om doorlopend, dynamisch en digitaal, deel te nemen aan de opbouw van een Authentiek Talentvol Curriculum Vitae. Ook voor het contact tussen kinderen onderling kan het bekijken van elkaars succeswerkstukken de communicatie vernieuwen.

De implementatie van het interventie model, dat onderwerp van dit promotieonderzoek is, stelt zich ten doel dat in de derde fase het model vanzelfsprekend aansluit op de orde van de dag van het kind en zijn begeleider. Als dat lukt, dan kunnen we spreken van een geïmplementeerd interventiemodel. Die kans hangt enerzijds af van de kwaliteit van het interventiemodel, maar ook van het samenspel tussen onderwijs en ouders, gezamenlijk onderwijsbeleid, de toegankelijkheid van het wetenschappelijk model van dit onderzoek tot onderwijs, het mogelijke communicatieve effect van het model van dit onderzoek, de financiële bijdragen van betrokkenen, politiek en sponsors ten behoeve van onderwijsinnovatie en last but not least, van een nieuw 'onderwijsarbeid' interventiemodel waardoor de arbeidsvoorwaarden van de professionals binnen het onderwijs democratisch verdeeld worden, zonder annuïteit en met een natuurlijke leeftijdsopbouw van zowel vrouwen als mannen. Zodat de professionals hun energie volledig kunnen geven aan het prachtige vak dat onderwijs is.

5 Onderzoeksuitvoering

5.1 Werkplan

	jaar	maanden	activiteiten	Publicaties
X X X X X X X	2012	VOORBEREIDINGEN A S O N D De letter A is van augustus, enz.	1. Onderneming fasten4 Talent Edutainment 2. Ondernemingscursus volgen 3. Ondernemersplan schrijven 4. Format TalentPrints ontwikkelen	1. KvK fasten4 10-08-2012 2. Ondernemersplan fasten4 3. Facebookaccount 4. LinkedInaccount 5. Hivesaccount 6. Twitteraccount 7. Googleaccount
X X	2013	ORIENTATIE J F M A M J J A S O N D	1 Website bouwen 2. Ondernemersplan afronden 3. Promotievoorstel afronden 4. TalentPrints via sociale media 5. App Ontwikkelen via Groupon 6. Promotiebegeleiding zoeken 7. Presentatieboek afronden 8. Workshops voorbereiden en uitproberen 9. Scholen uitnodigen om deel te nemen	1. Website met weblog 03/03/13 www.fasten4.nl 2. TalentPrinten 06/07/13 3. Promotievoorstel: 20/08/13 4. Ondernemersplan: 30/08/13 5. Presentatieboek 01/10/13 6. Workshops 01/10/13 7. App lanceren 11/12/13 8. Scholenlijst maken 31/12/13
	2014	LITERATUURONDERZOEK J F M A M J J A S O N D	1. Literatuurstudie met kwalitatief enquête-onderzoek naar kenmerken van: Dynamisch, Daadkrachtig, Deelnemend En Digitaliserend ontwikkelen van leesvaardigheid van 2-6 jarigen in verband met Ontluikend Lezen in Startonderwijs 2. Onderzoeken in hoeverre Begeleiders, Kinderen, Ouders, Bestuursleden, Politici En studenten van VO, MBO, HBO en Universiteiten hun bijdragen willen en kunnen leveren aan het onderzoek 3. Onderzoek doen naar bijdragen van studenten die zich bezig houden met sociale media: Universiteit van Delft, Harvard, Reed, Stanford 4. Via Sociale Media Onderzoek doen naar de aanpak van het universele probleem: Onderwijs voor Iedereen`	Activeren onderzoekswebsite www.fast4.nl : 1. Rapportage literatuurstudie 2. Kwalitatief Enquête Onderzoek 3. Resultaten op Sociale Media 4. Publicatie I: artikel in Wetenschappelijk Tijdschrift en als E-book publiceren en promoten
	2015	SURVEYONDERZOEK J F M A M J J A S O N D	1. Surveyonderzoek naar het ontwikkelingsstadium van de deelnemende kinderen van 2 en 3 jaar 2. Via Sociale media oproep doen voor deelnemende studenten van VO, MBO, HBO en Universiteiten die deel willen nemen aan dit onderzoek. Met dien verstande, dat alle gegevens van het onderzoek verifieerbaar voor iedereen op de onderzoekswebsite zichtbaar zijn.	1. Publicatie II: artikel in Wetenschappelijk Tijdschrift en als E-book publiceren en promoten:: Resultaten en bevindingen Surveyonderzoek Als E 2. Deelnemende studenten mogen hun scripties plaatsen op de onderzoekswebsite: www.fast4.com
	2016	INTERVENTIEMODEL J F M A M J J A	1. Samen met zoveel mogelijk betrokkenen wordt een simpel, universeel interventiemodel met sociaal medium, ontwikkeld, dat via smartphones, tablets en apps voor iedereen bereikbaar wordt	1. Publicatie III: artikel in Wetenschappelijk Tijdschrift en als E-book publiceren en promoten:: Beschrijving van het model
	2017	PROMOTIE J F M A M J	1. Onderzoek naar effect Interventiemodel 2. Rapporteren 3. Afronden promotieonderzoek 4. Promotie	1. publicatie IV: Resultaten interventiestudie 01/07/2017

5.2 Faciliteiten

De kosten die dit onderzoek met zich meebrengt neemt de onderzoeker zoveel mogelijk voor eigen rekening. Het onderzoeksbureau fasten4 TalentEdutainment, moet een verdienmodel ontwikkelen met het geven van Workshops en Masterklassen. De website www.fasten4.nl is voor het werven van betalende volgers, ingericht.

Een promotieonderzoek wordt doorgaans geraamd op €100.00. Daar zou wat op gekort moeten kunnen worden. Het onderzoek wordt uitgevoerd in eigen pensioen tijd, met eigen middelen en zoveel mogelijk werkzaamheden worden door de onderzoeker zelf uitgevoerd. Het is de vraag of er subsidiemogelijkheden zijn omdat het onderwerp actueel is voor onderwijs. Het zou mooi zijn als het interventiemodel zichzelf uiteindelijk terugverdient. Zodat de investeringen weer vereffend kunnen worden. Dat betekent voorlopig een flinke financiële investering vanaf de start van het bedrijf en het onderzoek op 10 augustus 2012.

Het Talentenbureau fasten4 TalentEdutainment is opgericht met een klein startbudget uit pensioen uitkeringsgelden. Daarnaast hoopt de onderzoeker op crowdfunded financiële bijdragen, van enthousiaste betrokkenen die willen sponsoren in ruil voor de diensten die fasten4 levert.

Het is niet de bedoeling dat er voor dit onderzoek, geld geleend wordt bij banken. Er wordt alleen gewerkt en betaald met financiële middelen die direct kunnen worden besteed, in ruil voor een verantwoording van uitgaven en bestedingen. De onderzoeker probeert als ondernemer de voor het onderzoek noodzakelijke inkomsten te werven via sociale media. Als de begeleiders en

kinderen onderzoeksactiviteiten moeten ondernemen die tijd kosten, dan kan de onderzoeker, in het startonderwijs als bevoegd en ervaren professional, de opvang en de lessen overnemen. Dat betekent voor de deelnemers geen extra tijdinvesteringen buiten werktijd. Fasten heeft dat ook gedaan voor het onderzoek van haar doctorale diploma. Fasten en de onderzoeksgroep hebben in 2002/2003 die oplossing als goed uitvoerbaar ervaren tijdens het onderzoek. Er zijn twee mogelijkheden:

- 🍊 Fasten neemt als volledig bevoegd pedagoog en onderwijskundige, de taken van de begeleider over, zoals de begeleider dat zelf gepland had. In die tijd dat Fasten de begeleiderstaken op zich neemt kan de begeleider met onderzoeksactiviteiten aan de slag. Zoals bijvoorbeeld een enquête invullen of observaties maken.
- 🍊 Fasten vult het overnemen van begeleidingstijd in met een speciaal TalentProgramma rond de twee poppen Ori en Tatje en de KroonKraanVogel Kroontje. Dit drietal komt zich in de kindergroep oriënteren op de talentontplooiing van de aanwezige kinderen. Alle kinderen mogen hun talentwensen uiten. Met de leerlingen wordt dan een korte tekst gemaakt over een gezamenlijk thema waarin alle wensen uitgewerkt kunnen worden. Een korte tekst krijgt een muzikaal jasje, van zingen, dansen en begeleiden met instrumenten. Als de begeleider van de kinderen klaar is met het onderzoekswerk, dan vertonen de kinderen een presentatie over het thema van de dag.

5.3 Curriculum Vitae

CURRICULUM VITAE (functioneel)

Persoonlijke kenmerken:

Enthousiast met gevoel voor humor, coöperatief, evenwichtig, creatief, energiek, geduldig, grenzen menselijk en flexibel handhavend, bijstellend en/of verleggend.

Ervaring:

In 1970 geslaagd voor het diploma om directeur van een basisschool te kunnen worden. Van de opleiding naar aanleiding van de afstudeerscriptie 'Ludische Vorming van het Kind door middel van Onderwijs' bij de diploma-uitreiking het advies gekregen om de vernieuwingsideeën daadwerkelijk tot uitdrukking te brengen in een eigen op te richten school.

In 1971 trouwen, moeder worden (1974) van drie kinderen en daarom ontslag nemen. Daarna twintig jaar werken en leren als multifunctioneel inzetbare leerkracht op tal van scholen in Amsterdam, Purmerend en Hoorn.

In 1990 unaniem benoemd, als oprichtingsdirecteur van een openbare vernieuwingsschool 'De Kraanvogel'. Het schoolplan Victoria Amazonica werd een vernieuwend organisatieontwerp dat aansloot op de nieuwste onderwijsdoelen. Samen met alle medewerkers werd een school 'met een goede naam' ontwikkeld, die in vijf jaar tijd de snelst groeiende school ooit in Hoorn werd. Toen er in 1995, tijdens de fusieoperatie met annuïteitregels geen ruimte meer was voor de als laatst aangestelde manager, bleek dat annuïteitregels onderwijsvernieuwing de das om doen. Dat ontdekte en schreef Fasten reeds op tijdens haar onderzoek voor de afstudeerscriptie van 1970. Na ontslag in 1995 acht jaar inzetbaar als tijdelijk Interim-directeur in Noord-Holland. Als interim in de gelegenheid om in de keukens van verschillende scholen en besturen te kijken. Van 1996 tot 2003 naast fulltime Interim-werk een universitaire opleiding tot doctorandus. Dat gaf de gelegenheid om theorie en praktijk op elkaar af te stemmen. Het doctorale afstudeeronderzoek toonde aan, dat leerstofgericht onderwijs op de basisschool centraal staat, terwijl kindgericht onderwijs leidt tot een meer optimale talentenontwikkeling en dientengevolge tot een hogere leeropbrengst.

Met het doctoraal diploma op zak: pedagogiekdocent van de lerarenopleiding aan de Hogeschool van Amsterdam en docent Nederlands als tweede taal aan de Hogeschool van Groningen. Die posities gaven inzicht in het effect dat basisonderwijs op volwassenen heeft. Een deel van de volwassen studenten, weet (nog) niet wat hun talenten zijn en wat hun authentieke leerwensen zijn. Een groot deel komt dankzij de hogeschool opleiding tot de ontdekking hoe zij persoonlijke talenten maatschappelijk in kunnen zetten.

Docent in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. De onderwijsfase die tot dan toe als professional was overgeslagen: Als docent Nederlands ontstond het inzicht dat

de methodisch aangeboden leerstof dagelijks de boventoon voert. De match van persoonlijke leerwensen op basis van authentieke talenten komt onder de werkdruk amper tot uitdrukking. Op het voortgezet onderwijs meet men met meervoudige intelligentietoetsen welk vakkenpakket het beste bij de leerlingen past. In het middelbaar beroepsonderwijs kiezen studenten een bij hen passende beroepsopleiding. Binnen die beroepsopleiding staat de leerstof centraal. Persoonlijke talentenontwikkeling is binnen de creatieve beroepsvakken enigszins mogelijk. Men werkt vooral, naar de maatschappelijk verankerde beroepsgroepen toe, vanuit methodisch geordende leerstofpakketten. In plaats van dat de authentieke talenten van hogeschool studenten als maatwerk op de toekomstige beroepsontwikkeling een kans krijgen.

De vraag die na veertig jaren onderwijspraktijk ontstond is: Zouden leraren samen met de leerlingen via wetenschappelijk onderzoek kunnen komen tot een onderwijsmodel voor maatwerk? Hoe ziet zo'n model eruit en hoe werkt het zo dat het als wetenschappelijk maatwerk aanslaat en opgepakt wordt door het huidige onderwijs?

Een professionele ervaringsfase van pedagogische en onderwijskundige ontwikkeling ontbrak nog: Pedagoog op een kinderdagverblijf met voorschoolse opvang van kinderen van nul tot vier jaar en buitenschoolse opvang van vier tot twaalfjarigen. Onderzoek in gastgezinnen naar de veiligheid van de kinderen in die gezinnen. Het onderzoek naar veiligheid is wettelijk verplicht en beperkt zich tot een fysieke veiligheid. Er wordt geen onderzoek gedaan naar wensen en mogelijkheden op het gebied van het algemeen geestelijke en lichamelijke welzijn van de kinderen. De leefomgeving van de kinderen beperkt zich tot het gebouw van de kinderopvang en de aangrenzende speelgelegenheid. Na een zoektocht door het volledige onderwijsveld ontstond het inzicht, dat onderzoek naar de aanpak van maatwerk het beste kan starten: in het tweede levensjaar, op het moment dat onderwijscommunicatie ontstaat, bij de eerste signalen die zich uiten in verband met het ontluikende lezen. Mijn onderzoekonderwerp is helder.

CURRICULUM VITAE (formeel)

Naam: Fasten-van Eijk, Elisabeth (roepnaam Lisan)
 Titel: Doctorandus (Drs.) of Master of Science (M.Sc.)
 Bedrijf: Fasten4 TalentEdutainment
 Adres: Amethyst 19, 1625 RT HOORN (NH)
 Telefoon: 0229-273630, 0650521555,
 E-mail: lisan@fasten.nl
 Website: actief: www.fasten4.nl, www.lees-boom.nl
 in de maak: www.fast.nl, www.fast.com, www.lisanfasten.nl
 Facebook: Lisan: <https://www.facebook.com/Lisan.fasten>,
 Fasten4: <http://www.facebook.com/Fasten4Talentmomenten>
 LinkedIn: www.linkedin.com/pub/lisan.fasten
 Twitter: [@Kroonkraanvogel](https://twitter.com/Kroonkraanvogel)
 Email: lisan@fasten.nl

Werkervaring:

2012- 2013	Bedrijfsopzet TalentEdutainment en Voorstel Promotieonderzoek
2012	Gepensioneerd
2010	40 jaar professionele onderwijservaring

2009-2012	Zelfstandig Docent Nederlands als Tweede taal en huiswerkbegeleider
2007-2009	Docent Nederlands voortgezet en beroepsonderwijs onderwijs - o MBO/VMBO van het Clusius College Hoorn - o VWO/HAVO/VMBO van het Atlas College Hoorn
2006-2007	Pedagoog o Fusieproject peuterschoolleiders bij kinderdagverblijf Berend Botje
2003-2006	Docent aan de Hogeschool van Amsterdam - o HBO Stagecoördinator, tutor en coach aan de EFA afdeling PABO - o HBO Pedagogiekdocent aan de lerarenopleiding afdeling PED A
1995-2003	Interim-directeur fulltime, naast universitaire deeltijdopleiding vanaf 1996 - o Basisschool De Frankendael Amsterdam (2002/2003) - o O.B.S. Het Startblok Kreileroord (2000/2001) - o Montessorischool De Toolenburg Hoofddorp (1999/2000) - o Fusie De Pionier en de Wiggelaar Hoorn (1997/1998) - o Jenaplanschool De Dijkwerkers Wervershoof (1996/1997) - o O.B.S. De Speelwagen Wognum (1995) Docent Nederlands: Projectwerk tussen bovengenoemde banen: - o Docent Nederlands als tweede taal (NT2) voor hooggeschoolde asielzoekers in Alkmaar en Hoorn via Hogeschool van Groningen.
1990-1995	Oprichtingsdirecteur: - o Openbare vernieuwingschool "De Kraanvogel" te Hoorn - o Groei tot 240 leerlingen op basis van vernieuwend schoolplan. - o Bij de fusies van 1995 vanwege anciënniteitsrechten van collega's eervol ontslag met nieuwe studie- en werkkansen.
1970-1990	Leraar: - o Fulltime basisschoolleraar in Amsterdam en Purmerend - o Op diverse openbare, bijzondere en speciale scholen in Hoorn - o Div. deskundigheidstrainingen management- en vernieuwingsgebied - o Promotiecriteria brede inzetbaarheid en nascholing (Hoorn 1989)
Opleidingen:	
2013	Voorstel voor promotieonderzoek
2012	Ondernemingscursus Startwijzer
2007/2011	Bijscholing Kinderopvangpedagoog, docent Nederlands VO en docent Nederlands MBO
2003/2006	Deskundigheidstrainingen als HBO docent, waaronder computercursussen
1997/2003	Doctoraal diploma Universiteit van Amsterdam faculteit Sociale Wetenschappen: Pedagogiek en Onderwijskunde. HRM-Management en lesbevoegdheid tot 'het nieuwe leren' voor alle vakken in het volledige onderwijsveld (coachend, adaptief en competentiegericht onderwijs)
1987/1997	Diverse deskundigheidstrainingen op managementniveau
1986/1987	Certificaat Moderne Managementtechnieken, Hoge School Alkmaar

1965/1970 HBO/PABO De Voorzienigheid te Amsterdam akte 41a, a t/m j, +n+r (1969) en 41b (1970) Management met lesbevoegdheid voor basis- en voortgezet onderwijs in twaalf vakken

Vrijwilligerswerk

1970/heden Noord-Hollands Onderwijs:
Fasten's PoppenPerformanceTheater Djamba,
Musicalontwikkelaar samen met groepen leerlingen van 4 tot 12 jaar
Organisator Edutainment activiteiten: creatief en technisch

1996/2006 Internationaal Onderwijs:
Financieel medewerker en adviseur van het RIDEFbestuur;
Workshops geven op internationale Ridef onderwijs congressen: Frankrijk, Japan, Oostenrijk, Bulgarije, Duitsland, Senegal

1996/2012 Oprichtingsbestuurslid van The Third Way, Klaas Haven school te Ghana

Hobby's

Reizen: Europa: Engeland, Schotland; Denemarken; Noorwegen; Zweden; Rusland; Polen; Duitsland; Tsjecho-Slowakije; Slowakije; Tsjechië, Bulgarije; Hongarije; Turkije; Italië; Spanje; Andorra; Portugal; Frankrijk; Zwitserland; Oostenrijk; Luxemburg, België
Afrika: Marokko; Senegal; Zuid-Afrika; Soweto; Swaziland; Egypte
Azië: Singapore; Indonesië, Java, Sumatra, Bali; China; Macau; Hongkong; Japan;
Zuid-Amerika: Mexico; Colombia
Noord-Amerika: USA, Virginia, Maryland, New York, Washington, Nevada, Arizona, New Mexico, Colorado, Utah, California; Canada: Boston, Toronto, Niagara Falls

Vrijtijdsinvulling: Computertechnieken experimenteren, studeren
Dansen: Zumba, LaBlast, BodyBlast, Pilates,
Sporten: hardlopen, fietsen, golf, bridge
Volgen: Muziek, Dans, kunst en cultuur
Performance: veelzijdig creatief en technisch denken, doen en uitwerken
Vertaling Frans boek: Naissance d'une Pédagogie Populaire. Elise Freinet
Sociale Media: Facebook, Hyves, Twitter, LinkedIn

5.4 Lijst van publicaties van Fasten

De volgende stukken van de hand van Fasten worden in de nabije toekomst geplaatst op de website: www.lisanfasten.nl Bij de ontwikkeling van die website worden de authentieke teksten geplaatst. Naar aanleiding daarvan kan onderstaande lijst verder aangevuld worden.

1963-1965 Redacteur voor Amsterdamse Middelbare School voor Progressief Onderwijs
1965 Het impressionisme in de Franse Schilderkunst
1967 Modebeeld van kledingontwerp naar kledingboetiek

1968 Vrije Tijd. Wat staat ons te doen

1969 Wat moet er gebeuren met de opvoeding in de lagere school, als voorbereiding op De vrije tijd in de toekomst

1969 Rapportage van de ST. JOZEFSCHOOL. Jongensschool met aangepast gewoon lager onderwijs voor Amsterdam

1969 De ontwikkeling en de levensweg van kleding

1965-1970 Redacteur van de schoolkrant op de Kweekschool 'De Voorzienigheid'

1970 Drie schoolonderzoeken:

- Een algemeen verslag van de Mgr. Hermusschool, school voor slechthorenden, te Amsterdam
- Een algemeen verslag met motivatietest op de Jozefschool, LEAO te Amsterdam
- Onderzoek naar begripsvorming op de Bisschoppelijke Huibersschool te Amsterdam

1970 Ludische Vorming van het Kind door middel van Onderwijs. Pedagogiek eindschrijving

1970 De mens en zijn vrijheid. Cultuur en Maatschappijleer eindschrijving

1970 Waarom het werk van Antoon Koolhaas literatuur is. Nederlands eindschrijving

1960-1990 Poppentheater Djamba met elk jaar school optredens met een nieuw verhaal

1970-1990 Musicals samen met kinderen geschreven en gemusiceerd

1990- heden Ori & Tatje & Kroonkraanvogel beleven leerzame avonturen

1990 Victoria Amazonica, Schoolplan voor de 4de openbare basisschool in de Kersen boogerd te Hoorn

1990 Performance voor de eerste paal van het nieuwe schoolgebouw

1990/1991 Het eerste schooljaar van 'De kraanvogels'

1992 Victoria Amazonica, schoolplan basisschool 'De Kraanvogel'

1992 Begeleider afstudeerscriptie 'Het ontstaan van een schoolplein voor de Kraanvogel'

1990-1995 Regisseur van Wekelijkse optredens van kinderen van de Kraanvogel

1990-1995 Directeursrapporteringen van de Kraanvogel aan ouders en Gemeentelijk schoolbestuur

1990-1995 Redactie Kraantje Lek, Wekelijkse schoolkrant

1990-1995 Redactie 'Jaarkalender met inhoud'

1995 Juf wanneer schrijf je een tekst van mij? 25 teksten van kleuters van de Speelwagen

1995 De Tovertruc voor internet. Kort maar duidelijk schrijven.

4 Klassenteksten en 31 teksten van groep 5 van de Zonnewijzer te Hoorn

1996 Van Monocultureel Klassikaal Onderwijs naar Multicultureel Onderwijs op maat.

2002 Een voorstel: Het Missiehuis te Hoorn als Educatieve Campus voor 0-18 jarigen

2003 Doctoraal scriptie. Flexibel handelen met verschillende opvattingen.

Leerkrachthandelingen en leerkrachtopvattingen ten aanzien van sociaal emotioneel gedrag in interactie met jonge leerlingen. Universiteit van Amsterdam

2003 Interventiemodel naar aanleiding van doctoraal scriptie als cadeau voor de aan het onderzoek deelnemende leraren van de Hoornse Basisscholen

2004-2006 Coach afstudeerscripties en modulescripties Hogeschool van Amsterdam

2004-2006 Diverse computerscripties

2005 Digileges Een onderzoek naar colleges voor studenten via EHvA-Intranet

2008- 2012 Vergelijkend Kwaliteitsonderzoek voor Cosmetische Bedrijven

2012- Ondernemersplan Zelfstandig Ondernemer van bureau: fasten4 Talent Edutainment

2013 Promotie Onderzoek Voorstel : Vanaf het prille begin kan het kind dynamisch, daad

krachtig, digitaal deelnemen aan Ontluikend lezen

2013 Interactieve Website www.fasten4.nl Hoog Rendement uit je Eigen Unieke Talent

2013 De ontwikkeling van de opzet voor een Interventiemodel voor Ontluikend lezen

2013 Twee alfabetten:

Lieve's alfabet van 2009: De citroenvlinder in de boom met de regenboog

Bink's alfabet van 2013: Monumenten van Hoorn, mijn geboorteplaats

2013 Zesentwintig letters passen in Mijn Alfabet Portfolio

2013 Zesentwintig letters passen coöperatief in Ons GroepsPortfolio

2013 TalentMoment, TalentBeeld, TalentPrent, TalentPrint

2013 Ontluikend lezen van het kind in 4D Daadkrachtig Dynamisch Digitaal Deelnemen

6 Bronnen

- Authier Michel et Pierre Lévy. (1992): 'Les arbres de connaissances.'
Préface de Michel Serres. Paris: Editions la découverte.
- Baten Jan-Willem Red.e.a. (2008): *Publicatie Inspectie van het Onderwijs*
Over de periode 2006/2007. Complete Special Edition www.onderwijsinspectie.nl
- Brandt Joost en Harry van der Meer (2011): 'Gymmen in de grote gymzaal.'
Amsterdam: SWP
- Buter. A. (2004): 'Meervoudige Intelligentie en Coöperatief leren.'
<http://www.fi.uu.nl/publicaties/literatuur/6152.pdf>
- Collectie Bibliotheek GAR (1939 geschat) 'Rapport over een onderzoek naar de woordenschat van leerlingen van een aantal openbare scholen te Rotterdam ingesteld bij hun toelating tot de aanvangsklassen dezer scholen in maart en september 1938.' aanvraagnummer XII D 24 Groningen: J.B. Wolters.
- Dalton Onderwijs: www.dalton.nl
- Dijkstra Anne Bert en Micha de Winter (2007): 'Risiko's bij het bereiken van burgerschap essentieel aandachtspunt voor de Inspectie'; 'Democratische burgerschapsvorming: leren leven met elkaar in een democratie.' In: Eduniek in Onderwijs, Info van NOT, januari 2007.
http://cms.qlictonline.nl/users/eduniek//docs/eduniekkrant/Eduniek_Krant_januari_2007.pdf
- Eerste Kamer der Staten Generaal (2010): 'Wet op Primair Onderwijs.'
Uitgegeven door Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Fasten- van Eijk, E.A.W.L.M. (2003): 'Flexibel handelen met verschillende opvattingen.'
Leerkrachthandelingen en leerkrachtopvattingen ten aanzien van sociaal emotioneel gedrag in interactie met jonge leerlingen. Universiteit van Amsterdam
- Fasten Lisan (2013): 'Haal het hoogste rendement uit je eigen unieke talent.'
'TalentEduTainment' Fasten4 dynamisch, daadkrachtig, digitaal deelnemen aan Talentontwikkeling: Haal het hoogste rendement uit je eigen unieke talent. www.fasten4.nl
- Freinet Onderwijs: www.freinet.nl
- Gartner, H. (1993): 'Multiple Intelligences.' *The Theory in Practice*.
New York: Basic Books.
- Hart Roger A. (1992): 'Children's Participation from Tokenism to Citizenship'.
Unicef ICDC
- Himanshu Sharma (2013): 'Discipline zonder straf.'
<http://www.himanshusharma.com/mindset.html>
- Isaacson Walter (2011): 'Steve Jobs de biografie.'
Houten-Antwerpen: Spectrum bv
- Jansen Schoonhoven, W.A. (1979): 'de actualiteit van Freinet.' Opvoeding tot initiatief en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Nijmegen: Dekker & Van de Vegt
- Jenaplan Onderwijs: www.jenaplan.nl
- Kagan, S. (2003): 'Structureel Coöperatief Leren.'
Middelburg: Meulenberg RPCZ educatieve uitgaven.
- Kagan, S. & M. Kagan (2000): 'Meervoudige Intelligentie.'
Het complete MI boek (3-delig). Middelburg: Meulenberg RPCZ educatieve uitgaven
- Keuls, Yvonne (2001): 'Madame K' Van Indisch kind tot Haagse dame.
Antwerpen: Bosch & Keuning
- Knoope Marinus (1998): 'De creatiespiraal' Vianen: Kic Uitgeverij

- LEARN (2013): *'Interdisciplinair onderzoeksinstituut.'*
<http://www.vu.nl/nl/onderzoek/interdisciplinaire-onderzoeksinstituten/learn/index.asp>
- Lewontin Richard, Steven Rose, Leon J. Kamin. (1984): *'Not in our Genes'*
 Random House
- Milne A.A. (1926, 2000): *'Winnie de Poeh. De volledige verzameling verhalen en gedichten'*
 Nederlandse Vertaling Mies Bouhuis en Nannie Kuiper. Van Goor bv: Amsterdam
- Milne A.A. (1926, 2008): *'Het Honderdbunderbosverhaal.'*
 Uitgave van Disney
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2007): *'Scholen voor morgen.'*
 Kwaliteitsagenda Primair Onderwijs. www.rijksoverheid.nl
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2012):
<http://www.taaltwerkt.nl/Content/library/pdf/Activiteitenplan-LS-2012.pdf>
- Meijerink Heim P. (2007): *'Over de drempels met taal en rekenen.'*
 Hoofdrapport van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen.
http://www.taalenrekenen.nl/referentiekader/rel_doc/downloads/Hoofdrapport.pdf
- Montessori Onderwijs: www.montessori.nl
- RIDEF Internationale tweejaarlijkse onderwijscongressen van Freinetwerkers. Dit jaar in
 Reggio Emilia: <http://www.fimem-freinet.org>
- Schaerlaekens, A., *'De periode van de tweewoordzin in de taalontwikkeling van het
 Nederlandstalig kind'*. Tijdschr. logop. en audiol., 1976(6), 3, 77-85.
 Uitgeverij: Spectrum
- Schaerlaekens, A. (1974): *'Een generatief-transformationeel model voor
 kindertaalverwerving.'* Forum der Letteren, 15, 1974, 2, 130-138.
 Uitgeverij: Spectrum
- Schaerlaekens, A. (1973): *'The Two-word Sentence in Child Language Development.'*
- Smeets E.F.L. en J. Rispen (2008): *'Op zoek naar passend onderwijs'*
 Overzichtsstudie van de samenhang tussen regulier en speciaal (basis) onderwijs:
- Trigallez Chantal en Marinus Knoope (2012): *'Filo Ontdekt De Wondere Weg Van Wens
 Naar Werkelijkheid'*. Vianen: Kic. Uitgeverij
- Verhoeven, S., Winter, M. de & Pauw, L. (2007): *'Democratisch Burgerschap in de
 Basisschool.'* Jeugd in School en Wereld, 91 (9), 18-23 Amsterdam: Boom Uitgevers
- Verstegen R., H.P.B. Lodewijks (1999 en 2001): *'Interactiewijzer. Analyse en aanpak van
 interactieproblemen in professionele opvoedingssituaties'*. Assen: Van Gorcum
- Weel B., A. van der Horst, G. Gerlauff (2010): *'The Netherlands of 2040'*.
 The Hague: CPB Netherlands
 Den Haag, Mouton, 1973.
- Wieringen van A.M.L. (2003): *'Studie Tel uit je zorgen'*.
 Onderwijszorgen van leerlingen, ouders, leraren en het bredere publiek gepeild.
 Den Haag, De Onderwijsraad/SCO Kohnstamm
- Wieringen van A.M.L. e.a. (2010): *'Naar een nieuwe kleuterperiode in de basisschool'*.
 De Onderwijsraad Den Haag.
- Wijers, Hans van het Nationaal Comité Inhuldiging (2013): *'Mijn droom voor ons land'*.
Inspiratie voor de koning. Voor ieder huishouden uit het koninkrijk een gratis boek.
 Digitaal: www.mijndroomvooronsland.nl
- Winter, M. de (1995): *'Kinderen als medeburgers.'*
 Kinder- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief. Maarssen: Elsevier/De
 tijdstroom.